

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Вищого навчального закладу Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»
18 квітня 2019 року № 88-Н

Форма № П-4.04

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»**

Інститут економіки, управління та інформаційних технологій
Форма навчання заочна
Кафедра бухгалтерського обліку і аудиту

Допускається до захисту

Завідувач кафедри _____ доц. В.А. Кулик
«___» листопада 2019 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

**на тему: «Баланс (Звіт про фінансовий стан), методика його складання та
використання в управлінні»**

(за матеріалами ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод»,
м. Дніпро)

зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

за освітньою програмою «Облік і аудит»

ступеня «магістр»

Виконавець роботи Мартиненко Марина Віталіївна

_____ 26.11.2019 р.

Науковий керівник к.е.н., доцент Ночовна Юлія Олександрівна

_____ 26.11. 2019 р.

Полтава – 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СКЛАДАННЯ БАЛАНСУ (ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН)	7
1.1. Суть і значення Балансу (Звіту про фінансовий стан) в управлінні підприємством	7
1.2. Принципи та вимоги до складання Балансу (Звіту про фінансовий стан).....	16
1.3. Характеристика фінансово-господарської діяльності та постановки обліково-аналітичної роботи ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод».....	22
Висновки за розділом 1.....	31
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ БАЛАНСУ (ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН)	34
2.1. Підготовчі роботи перед складанням Балансу (Звіту про фінансовий стан).....	34
2.2. Інформаційне забезпечення і порядок складання Балансу (Звіту про фінансовий стан)	44
2.3. Порівняльний аналіз формування показників Балансу (Звіту про фінансовий стан) за міжнародними та національними стандартами	49
Висновки за розділом 2.....	57
РОЗДІЛ 3. ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ БАЛАНСУ (ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН) В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ	59
3.1. Аналіз майна підприємства та джерел його формування	59
3.2. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства	68
3.3. Аналіз фінансової стійкості підприємства	79
Висновки за розділом 3.....	85
ВИСНОВКИ	88
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ	95
ДОДАТКИ	105

Реферат

Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних інформаційних джерел і додатків. Основний зміст викладено на 94 сторінках друкованого тексту. Робота містить 17 таблиць, 8 рисунків. Список використаних інформаційних джерел налічує 100 найменувань.

Метою дипломної роботи є обґрунтування теоретичних та організаційно-методичних положень і розробка на цій основі практичних рекомендацій з удосконалення процесу складання Балансу (Звіт про фінансовий стан) та його аналізу в системі інформаційного забезпечення прийняття рішень.

Об'єктом дослідження є Баланс (Звіт про фінансовий стан), процес його складання та аналізу.

Предметом дослідження є комплекс теоретичних, організаційно-методичних положень і практика складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства та його аналіз у системі інформаційного забезпечення прийняття рішень.

Суб'єктом дослідження обрано Публічне акціонерне товариство «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод».

Для вирішення поставлених завдань дослідження застосовано діалектичний підхід при опрацюванні порядку формування й аналізу Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємств та системний і логічний підходи - при узагальненні результатів інноваційних розробок з проблем складання та аналізу фінансової звітності підприємств в інформаційній економіці. Методи індукції та дедукції, аналізу та синтезу використано при встановленні причинно-наслідкових зв'язків між господарськими фактами, явищами і процесами. Балансовий метод покладено в основу дослідження взаємоузгодженості показників звіту про фінансовий стан. Методи економічного моделювання, порівняння, групування, вертикального, горизонтального, коефіцієнтного, експрес-аналізу та факторного аналізу використані при дослідженні фінансового стану підприємства за даними Балансу (Звіту про фінансовий стан).

Інформаційною основою дослідження є нормативно-правові та законодавчі положення, що регламентують процеси складання й аналізу фінансової звітності підприємств, монографії, підручники, публікації вітчизняних та зарубіжних науковців і практиків з питань розвитку інформаційної економіки, теорії, методики й організації формування Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства та його аналізу, інтернет-ресурси, а також фінансова звітність ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2016-2018 рр.

Ключові слова: Баланс (Звіт про фінансовий стан), ліквідність, платоспроможність, управління, управлінські рішення, фінансова звітність.

Реферат

Дипломная работа состоит из введения, трех глав, заключения, списка использованных информационных источников и приложений. Основное содержание изложено на 94 страницах печатного текста. Работа содержит 17 таблиц, 8 рисунков. Список использованных информационных источников насчитывает 100 наименований.

Целью дипломной работы является обоснование теоретических и организационно-методических положений и разработка на этой основе практических рекомендаций по совершенствованию процесса составления Баланса (Отчет о финансовом состоянии) и его анализа в системе информационного обеспечения принятия решений.

Объектом исследования является Баланс (Отчет о финансовом состоянии), процесс его составления и анализа.

Предметом исследования является комплекс теоретических, организационно-методических положений и практика составления Баланса (Отчета о финансовом состоянии) предприятия и его анализ в системе информационного обеспечения принятия решений.

Субъектом исследования избрано Публичное акционерное общество «Интерпайп Нижнеднепровский трубопрокатный завод».

Для решения поставленных задач исследования применены диалектический подход при разработке порядка формирования и анализа Баланса (Отчета о финансовом состоянии) предприятий и системный и логический подходы - при обобщении результатов инновационных разработок по проблемам составления и анализа финансовой отчетности предприятий в информационной экономике. Методы индукции и дедукции, анализа и синтеза использован при установлении причинно-следственных связей между хозяйственными фактами, явлениями и процессами. Балансовый метод положен в основу исследования согласованности показателей отчета о финансовом положении. Методы экономического моделирования, сравнения, группировки, вертикального, горизонтального, коэффициентный, экспресс-анализа и факторного анализа использованы при исследовании финансового состояния предприятия по данным Баланса (Отчета о финансовом состоянии).

Информационной основой исследования являются нормативно-правовые и законодательные положения, регламентирующие процессы составления и анализа финансовой отчетности предприятий, монографии, учебники, публикации отечественных и зарубежных ученых и практиков по вопросам развития информационной экономики, теории, методики и организации формирования Баланса (Отчета о финансовом состоянии) предприятия и его анализа, интернет-ресурсы, а также финансовая отчетность ПАО «Интерпайп Нижнеднепровский трубопрокатный завод» за 2016-2018 гг.

Ключевые слова: Баланс (Отчет о финансовом состоянии), ликвидность, платежеспособность, управления, управленческие решения, финансовая отчетность.

ВСТУП

Фундаментальне місце в системі інформаційного забезпечення належить фінансовій звітності, показники якої характеризують фінансовий стан та результати діяльності підприємства. Інформація фінансової звітності використовується користувачами під час фінансового аналізу, планування та розробки фінансової стратегії та тактики розвитку бізнесу.

Найбільш універсальною формою фінансової звітності є Баланс (Звіт про фінансовий стан), який займає одне з центральних місць у науковій концепції обліку. З погляду облікової практики поняття балансу зводиться до звітної форми таблиці, що має певну будову. Наука ж під балансом розглядає певну модель, яка об'єднує характеристики включених у нього елементів.

Становлення та розвиток інформаційної економіки активно досліджували зарубіжні науковці, зокрема: Ф. Махлуп, М. Порат, Е. Тоффлер, Й. Масуда, М. Кастельс, Дж. Стігліц. Ця проблематика також досліджується у працях вітчизняних науковців: Ю. Бажала, В. Гейця.

Основи балансознавства розкрито у публікаціях: П. Герстнера, Т. Губера, В. Ковальова і Віт. Ковальова, В. Ле-Кутре, А. Роццаховського, Д. Хана, Э. Хендриксона і М. Ван Бреда, І. Шерра.

Теоретичні і практичні питання обліку активів, зобов'язань, власного капіталу та порядок їх розкриття у Балансі (Звіті про фінансовий стан) висвітлені у роботах: В. Астахова, Н. Бреславцевої, А. Велша, В. Качаліна, Б. Райана, Э. Райса, З. Рахмана, О. Соловйової. Теоретико-методологічні засади бухгалтерського балансу та його значення в управлінні підприємством розглянуто у працях вітчизняних науковців, зокрема: М. Кужельного, А. Кузьмінського, В. Кулик, В. Лінника, Ю. Ночовної, В. Швеця. Вагомий внесок у розбудову науки про бухгалтерський облік у напрямі гармонізації вітчизняної облікової системи з міжнародними стандартами зробили: М. Бондар, Ф. Бутинець, С. Голов, Л. Кіндрацька, С. Левицька, С. Легенчук, Л.

Ловінська, М. Лучко, І. Омецінська, Н. Остап'юк, Л. Чижевська.

Праці вказаних вище науковців склали основу поглиблення теоретичних засад, методологічних та методичних положень формування фінансової звітності підприємств та аналізу її статей. Не применшуючи наукові досягнення попередників, проведений аналіз результатів досліджень вітчизняних вчених і здобутків міжнародної наукової думки з проблем складання Балансу (Звіт про фінансовий стан) у системі інформаційного забезпечення прийняття рішень свідчить про недостатність теоретичного забезпечення та наукового обґрунтування практичних рекомендацій з удосконалення діючих теоретичних та організаційно - методичних засад складання Балансу (Звіт про фінансовий стан). Отже, виникає необхідність комплексного дослідження місця Балансу (Звіт про фінансовий стан) у системі інформаційного забезпечення користувачів, удосконалення процесу його складання та аналізу для забезпечення ефективності прийняття рішень. Це обумовило вибір теми дослідження, його актуальність, практичне значення, наукову новизну та значимість отриманих результатів.

Метою дипломної роботи є обґрунтування теоретичних та організаційно-методичних положень і розробка на цій основі практичних рекомендацій з удосконалення процесу складання Балансу (Звіт про фінансовий стан) та його аналізу в системі інформаційного забезпечення прийняття рішень.

Поставлена мета визначила зміст дослідження, що ґрунтується на послідовному вирішенні таких завдань теоретичного та практичного характеру:

- дослідити суть і значення Балансу (Звіту про фінансовий стан) в управлінні підприємством;
- уточнити принципи та вимоги до складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства;
- надати характеристику фінансово-господарської діяльності та постановки обліково-аналітичної роботи суб'єкта дослідження;
- дослідити підготовчі роботи перед складанням Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства;

- розкрити інформаційне забезпечення і порядок складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства;
- провести порівняльний аналіз формування показників Балансу (Звіту про фінансовий стан) за міжнародними та національними стандартами;
- провести аналіз майна підприємства та джерел його формування;
- розрахувати показники ліквідності та платоспроможності підприємства;
- проаналізувати фінансову стійкість підприємства для прийняття управлінських рішень.

Об'єктом дослідження є Баланс (Звіт про фінансовий стан), процес його складання та аналізу.

Предметом дослідження є комплекс теоретичних, організаційно-методичних положень і практика складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства та його аналіз у системі інформаційного забезпечення прийняття рішень.

Суб'єктом дослідження обрано Публічне акціонерне товариство «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» (далі – ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод»).

Для вирішення поставлених завдань дослідження застосовано діалектичний підхід при опрацюванні порядку формування й аналізу Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємств та системний і логічний підходи - при узагальненні результатів інноваційних розробок з проблем складання та аналізу фінансової звітності підприємств в інформаційній економіці. Методи індукції та дедукції, аналізу та синтезу використано при встановленні причинно-наслідкових зв'язків між господарськими фактами, явищами і процесами. Балансовий метод покладено в основу дослідження взаємоузгодженості показників звіту про фінансовий стан. Методи економічного моделювання, порівняння, групування, вертикального, горизонтального, коефіцієнтного, експрес-аналізу та факторного аналізу використані при дослідженні фінансового стану підприємства за даними Балансу (Звіту про фінансовий

стан).

Інформаційною основою дослідження є нормативно-правові та законодавчі положення, що регламентують процеси складання й аналізу фінансової звітності підприємств, монографії, підручники, публікації вітчизняних та зарубіжних науковців і практиків з питань розвитку інформаційної економіки, теорії, методики й організації формування Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства та його аналізу, інтернет-ресурси, а також фінансова звітність ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2016-2018 рр.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретико-методичному обґрунтуванні та практичному вирішенні комплексу питань, пов'язаних з удосконаленням інформаційно-аналітичного забезпечення зовнішніх користувачів на основі Балансу (Звіту про фінансовий стан) для підвищення ефективності прийняття рішень.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СКЛАДАННЯ БАЛАНСУ (ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН)

1.1. Суть і значення Балансу (Звіту про фінансовий стан) в управлінні підприємством

Виникнення і розвиток бухгалтерського балансу є складовою історії обліку, вивчення якої дозволяє зрозуміти економічне життя минулих століть, осмислити досвід попередників. Узагальнення історичних аспектів розвитку бухгалтерського балансу надає можливість усвідомити його сучасне значення та передбачити напрями подальшої еволюції.

Баланс як сукупність сучасних ознак матеріального і формального порядку має дуже давні традиції. Р. де Рувер вважав, що слово «баланс» вперше зустрічається у фінансових звітах у 1427 р. А.Чічі-реллі вказував, що термін «баланс» вперше зустрічається у звіті банку Медічі за 1495 рік. Для того часу було типово, що звітність складалась нерегулярно – від одного до п'яти років. Але чи можна назвати ті звіти балансами в сучасному розумінні, залишається під питанням. Значна кількість істориків вважає, що баланс як звітний документ отримав визнання не раніше XIX ст. Про це свідчить виникнення балансоведення як оригінального напрямку розвитку облікової теорії наприкінці XIX – на початку XX ст. в Німеччині, в основу якого були покладені вчення І.Ф. Шера.

У вітчизняній літературі появу бухгалтерського балансу відносять до середини XIV століття і дотримуються версії, що виникнення подвійної бухгалтерії пов'язано з Л.Пачолі та його «Трактатом про рахунки та записи», який побачив світ у 1494 році, та з книжкою Бенедикта Котрульї, котру було написано в 1458 році, але видано тільки в 1573 році у Венеції. Під балансом Л.Пачолі розумів процедуру, пов'язану з установленням тотожності оборотів за

дебетом та кредитом рахунків Головної книги. Засновник подвійної бухгалтерії писав: «В этой тетради ничто не может быть занесено в «Дать», чего нет в «Иметь», и взаимно – нельзя поместить в «Иметь» той суммы, которая не занесена в «Дать». Отсюда происходит баланс, который составляется из книги. В сальдо тетради должно оказаться в «Дать» столько же, сколько в «Иметь». Под балансом книги разумеется сложенный в длину лист, на котором перечислены по правой руке все верители, а по левой – все должники, и если сумма страниц «Дать» равна сумме страниц в «Иметь», то этим доказывается, что книга исправна. Баланс книги должен быть равен» [38].

У «Керівництві конторськими знаннями» К.М. Клінге 1857 року писав, що місячний баланс має за мету довірити перенесення всіх статей із пам'ятної й касової в головну книгу. Місячний або пробний баланс складається із загальних сум, які отримують зі складених дебетових і кредитових сторінок головної книги. Складання чистого балансу здійснюється таким чином, що дебітори з дебетової сторінки головної книги та кредитори з кредитової сторінки тієї самої книги зазначаються в двох стовпчиках, і разом з тим визначаються залишки. При цьому баланс у рахівництві вчений розумів як рівновагу численних рівностей двох або декількох відносно головних сум.

У «Записках про загальне рахівництво» за 1896–1897 рр. вчений Сіверс про баланс зазначив наступне: для місячного складання книги необхідно перш за все бути впевненим, чи правильно все зазначено протягом місяця. Для цього представляється стан рахунків головної книги та три підсумки, – журналу, дебету і кредиту. Таке складання рахунків називають перевірочним, пробним балансом, оскільки однією із цілей його складання є перевірка книги, а іншою – отримання чіткого розуміння кожного рахунку. Ліва сторінка балансу або актив включає всі сальдо за дебетом, що показують нам всі наявні засоби, а права сторінка або пасив включає всі сальдо за кредитом, що показують нашу заборгованість.

В енциклопедичному словнику Брокгауза й Ефрона під балансом розуміють ваги, рівновагу між дебетом і кредитом, причому розрізняють

рахунки вхідного балансу, якщо ними відкриваються комерційні книги, й рахунки вихідного балансу, якщо вони виводяться при закритті рахунків. Щоб скласти правильний баланс, необхідно попередньо перевірити всі рахунки, потім урівноважити дебет і кредит. Розрізняють брутто-баланс та нетто-баланс, залежно від того враховані лише дебет і кредит окремих рахунків або всіх рахунків [49, с. 90–95].

З XIV ст., як відзначає Ф.Ф. Бутинець [9, с. 365], купці й банкіри починають використовувати бухгалтерський баланс як знаряддя контролю й управління господарством. У компанії Медичі кожне відділення щорічно, на 24 березня, складало баланс, що разом з пояснювальною запискою керуючого відсилався в головну контору у Флоренції, де виявляли прострочену дебіторську заборгованість і робили запити до окремих відділень. Іноді, до балансу прикладали довідку про перспективи погашення боргу. Хоча в банку Медичі й існувало правило, що всі його відділення повинні на те саме число складати звіти, для того часу характерним було нерегулярне подання звітів. До переважаності балансів середньовічних фірм призводила відсутність у практиці обліку розподілу рахунків на синтетичні і аналітичні.

М.І. Кутер розглядає баланс як інформаційну модель фінансового стану підприємства та описує дві її форми (горизонтальну й вертикальну).

Ю.О. Ночовна, виділяє п'ять етапів розвитку балансового узагальнення, а саме: зародження балансу як економічної категорії, становлення балансу як облікової категорії, розвиток балансу в межах різних наукових напрямів, розвиток балансу в межах різних облікових моделей та уніфікація бухгалтерського балансу.

В.А. Кулик описує юридичний, економічний, процедурний та персоналістичний напрями розвитку бухгалтерського балансу.

Отже, історичні аспекти розвитку бухгалтерського балансу узагальнювалися вченими в розрізі численних наукових шкіл, течій, напрямів, періодів, але жоден із них не намагався систематизувати історичні аспекти розвитку балансу за його будовою. Відокремлення деяких історичних етапів

побудови балансу становить значний інтерес і дає можливість відстежити та осмислити основні тенденції та закономірності його розвитку; розкрити багатогранність та різноманітність його розділів; оцінити сучасний стан, проблеми та перспективи подальшого розвитку балансу.

Проаналізувавши зміст економічної категорії «баланс» у середньовічній практиці, можна зробити висновок, що баланс у ті часи розуміли лише як перевірочний, який давав змогу впевнитися у правильності відображення операцій з господарської діяльності підприємства. На підтвердження цього є ще один досить цікавий факт, що різниця між дебетовими і кредитовими оборотами, яка виникала в результаті арифметичних помилок, списувалася на прибутки чи збитки. В економічній літературі вітчизняні та зарубіжні автори підтримують ідею трактування балансу або як елемента методу бухгалтерського обліку (Н.В. Дембінський, В.Г. Швець, Я.В. Соколов, П.Я. Хомин та інші), або як документ, що визначає фінансовий результат діяльності підприємства (Л.В.Чижевська, В.В.Сопко, П.І.Савічев, Кяран Уолш та інші), що наведено у табл. 1.1.

Підтримуючи думку професора П.Я.Хомина та враховуючи досвід зарубіжної облікової практики, наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 627, форму звітності № 1 було названо «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», що дає можливість узгодити його назву з іншими формами звітності та розмежувати поняття балансу як елемента методу бухгалтерського обліку та форми фінансової звітності [87].

Вивчення літературних джерел і публікацій свідчить, що, зважаючи на повне розуміння практичного значення вхідного, вихідного, місячного, пробного, чистого чи іншого балансів, бухгалтерський баланс – це звітна таблиця, одна з форм фінансової звітності, що містить відомості про стан і розміщення господарських засобів підприємства та джерел їх утворення у грошовій оцінці на певну дату. Сьогодні, як і у ті часи, основою балансу є постулат німецького вченого І.Ф. Шера, що баланс – це рівність активу і пасиву, крім того, це документ, який побудований у формі рахунків у

заключний день операційного періоду.

Таблиця 1.1

**Трактування змісту поняття «баланс» вітчизняними та зарубіжними
вченими**

Автор	Короткий зміст категорії
В.Г.Швець	Бухгалтерський баланс – це метод узагальнення даних через рахунки і подвійний запис [95, с.46]
П.Я.Хомин	Баланс – це елемент діалектичного методу досліджень, який використовується як спосіб узагальнення інформації в будь-якій галузі. До того ж такий елемент, як баланс, потрібен для організації бухгалтерського обліку, оскільки тут він виконує не лише функцію групування й узагальнення інформації, але і функцію внутрішнього безперервного контролю. Остання функція балансу як елемента бухгалтерського обліку ґрунтується на подвійному відображенні господарських операцій у системі кореспонденції рахунків [87, с.83]
М.И.Кутер	Балансовое обобщение как элемент метода бухгалтерского учета венчает процедуру обработки бухгалтерских данных, сводит их в информационную модель финансового состояния экономического субъекта. Информация этой модели, представленная в виде отчетных показателей балансовых строк основной формы финансовой отчетности, выступает несравнимым источником при оценке функционирования хозяйственной единицы, ее производственно-хозяйственной и финансовой деятельности, направленной на совершенствование или развитие всей системы управления предприятием [38]
П.И.Савичев	Бухгалтерский баланс – это отчетный документ, отражающий в денежной оценке все виды средств, находящихся в распоряжении предприятия по состоянию на определенную дату, в двух разрезах: по источникам олучения и целевому назначению средств (пассив); по составу, размещению и фактическому целевому использованию этих средств (актив) [70, с.4]
В.В.Сопко	Бухгалтерський баланс – це таблиця, в якій наведено характеристику стану майна господарства за певними ознаками поділу продуктивних сил (основні засоби, матеріали, гроші тощо у вартісному вираженні і характеристику того самого майна з власницьких відносин (скільки власних і позичених коштів укладено в господарство, господарську діяльність). Перший аспект має назву «актив», другий – «пасив» [75, с.36]
Л.В.Чижевська	Бухгалтерський баланс – це спосіб узагальненого відображення в грошовій оцінці стану господарських засобів, власності та зобов'язань на певну дату у формі звітної таблиці, складеної бухгалтером для внутрішніх та зовнішніх користувачів з метою прийняття ними управлінських та інвестиційних рішень [91, с.26-27]
Кяран Уолш	Бухгалтерський баланс – це звіт, який можна порівняти з двигуном певної потужності, генеруючим певний тип енергії у вигляді прибутку. Бухгалтерський баланс – це базовий документ фінансової звітності [80, с.258]

Згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» Баланс (Звіт про фінансовий стан) представляє собою звіт про фінансовий стан

підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал.

За структурою Баланс (Звіт про фінансовий стан) має вигляд таблиці, у лівій стороні якої зафіксована інформація про активи, а в правій – інформація про пасиви, тобто про власний капітал, зобов'язання і забезпечення.

НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» визначає зміст і форму Балансу (Звіту про фінансовий стан) та вимоги до розкриття його статей. Норми цього положення застосовуються до Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємств, організацій та інших юридичних осіб усіх форм власності, крім банків та бюджетних установ.

Користувачі бухгалтерського балансу, їх інтереси та потреби є предметом дискусії вітчизняних вчених. До тепер, відсутня єдність поглядів щодо переліку користувачів бухгалтерського балансу та ознак їх групування (табл. 1.2).

Аналіз інформації, наведеної у табл. 1.2., дозволяє стверджувати, що окремі вчені розмежовують користувачів бухгалтерського балансу на чотири групи: всі рівні керівництва підприємства; податкові органи (загальнодержавні, місцеві); інвестори, власники, потенційні інвестори, кредитори, замовники; відомства, фондові біржі, суди.

Інші, зокрема, А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулін, П.Я. Хомин вважають, що з одного боку існує група основних, безпосередньо зацікавлених у інформації балансу користувачів: власники, кредитори, постачальники, податкові органи, покупці, адміністрація, працівники підприємств; з іншого – неосновні партнерські групи, безпосередньо не зацікавлені у діяльності підприємств, але які повинні за договором захищати інтереси першої групи користувачів – аудиторські фірми, консультанти, біржі, юристи, преса, асоціації, профспілки і т.д.

Ковальов В.В. виділяє три укрупнені групи користувачів бухгалтерського балансу: користувачі зовнішні по відношенню до конкретного підприємства; самі підприємства (точніше управлінський персонал); власне бухгалтери, як представники цієї професії.

Користувачі бухгалтерського балансу (погляди вітчизняних та зарубіжних вчених) [37, с. 41-42]

Автор	Користувачі бухгалтерської інформації
Бандурка А.М., Червяков І.М., Посилкіна О.В.	І група: внутрішні користувачі; ІІ група: зовнішні, серед яких виділяють користувачів безпосередньо зацікавлених у діяльності підприємства і користувачів опосередковано зацікавлених у ній
Верига Ю.А., Губачова О.М.	І група (зовнішні): засновники, органи до сфери управління яких належить підприємство, органи виконавчої влади, дійсні та потенційні інвестори, банківські установи, постачальники та інші кредитори, покупці та замовники, профспілки, конкуренти ІІ група (внутрішні): керівники та управлінський персонал, менеджери, керівники підрозділів, працівники підприємства, працівники бухгалтерії
Ковальов В.В.	І група: зовнішні користувачі щодо конкретного підприємства; ІІ група: управлінський персонал; ІІІ група: бухгалтери, як представники цієї професії
Пушкар М.С., Щирба М.Т.	І група: державні органи і громадські організації; ІІ група: юридичні особи, які мають стосунки з даним підприємством; ІІІ група: фізичні особи (персонал); ІV група: зарубіжні партнери та інвестори
Сопко В.В., Завгородній В.П.	І група: адміністрація; ІІ група: користувачі з прямими фінансовими інтересами; ІІІ група: користувачі з непрямими фінансовими інтересами
Хомин П.Я.	І група (споживачі, безпосередньо зацікавлені в діяльності підприємства): власники засобів, кредитори, постачальники, інвестори, адміністрація, податкові органи, працівники підприємства, органи статистики, органи контролю за ціноутворенням, державні комітети з фінансово-банківського контролю ІІ група (споживачі, що захищають інтереси першої групи споживачів): консультанти з фінансових питань, біржі цінних паперів, юристи, органи ціноутворення, планові, торгово-виробничі асоціації, профспілки
Чижевська Л.В.	І група (зовнішні): власники, інвестори, покупці та постачальники, органи статистики, фінансові інститути ІІ група: представники бухгалтерської служби, що виконують обліково-аналітичні функції ІІІ група: управлінський персонал
Шеремет А.Д., Сайфулін Р.С.	І група (основні користувачі): власники, кредитори, постачальники, податкові органи, покупці, адміністрація, працівники підприємств; ІІ група (неосновні користувачі): партнерські групи, що безпосередньо не зацікавлені у діяльності підприємств, але повинні по договору захищати інтереси першої групи користувачів – аудиторські фірми, консультанти, біржі, юристи, преса, асоціації, профспілки і т.д.

Сопко В.В. та Завгородній В.П., виділяють три групи користувачів

бухгалтерського балансу: адміністрація; користувачі з прямими фінансовими інтересами; користувачі з непрямими фінансовими інтересами. До першої групи користувачів, наведеної авторами, відносяться члени правління, топ-менеджери, менеджери різних напрямів діяльності - особи, які безпосередньо зайняті у процесі управління підприємством, і керуються інформацією бухгалтерського балансу для оцінки теперішнього стану підприємства, прогнозування його майбутньої діяльності, виявлення тенденцій його розвитку. До другої групи користувачів з прямими фінансовими інтересами відносяться власники підприємства, інвестори, фінансово-кредитні установи, постачальники і підрядники, покупці і замовники, працівники підприємства. Дана група користувачів має прямий фінансовий інтерес щодо конкретного підприємства, тому що зміна його фінансового стану вплине на отримання чи втрату ними економічних вигід. До третьої групи користувачів балансу відносяться податкові органи, органи соціального страхування, органи державної статистики та інші організації (установи), що опосередковано зацікавлені в інформації, яку надає баланс, і, у більшості випадків, здійснюють функції нагляду чи контролю за діяльністю підприємства.

Найбільш вдалим, на нашу думку, є поділ користувачів бухгалтерського балансу на внутрішніх і зовнішніх, оскільки це дозволяє врахувати їх вимоги до інформації, наведеної у бухгалтерському балансі.

Інформаційні можливості бухгалтерського балансу у розрізі потреб користувачів узагальнено в табл. 1.3 [37, с. 44].

Таблиця 1.3

Користувачі бухгалтерського балансу та їх інформаційні потреби

Користувачі балансу		Інформаційні потреби	Напрями використання інформації
Внутрішні	Управлінський персонал вищого рівня	Інформація щодо поточного та прогнозного фінансового стану підприємства	Формування та обґрунтування стратегії розвитку підприємства на перспективу; прийняття тактичних управлінських рішень задля виконання стратегічних цілей, поставлених власниками; можливість здійснення контролю за досягненням підприємством запланованих потужностей

Продовж. табл. 1.3

Користувачі балансу		Інформаційні потреби	Напрями використання інформації
	Власники	Інформація щодо фінансового стану та результатів діяльності	Прийняття управлінських рішень стратегічної направленості
	Менеджери структурних підрозділів	Інформація щодо функціонування конкретного напрямку діяльності	Прийняття управлінських рішень щодо підвищення ефективності та регулювання діяльності
	Працівники підприємства	Інформація про загальний стан функціонування підприємства	Прийняття рішення щодо подальшого збереження робочих місць, перспективи підвищення оплати праці, покращення соціального забезпечення
Зовнішні	Інвестори	Фінансовий стан підприємства і прогнозування діяльності	Визначення можливостей отримання прибутку у довго- та короткостроковій перспективі, що враховуються при прийнятті рішень щодо операцій з акціями
	Фінансово-кредитні установи	Фінансовий стан, платоспроможність підприємства	Визначення можливостей надання кредитів, ймовірності їх повернення, виплати відсотків
	Постачальники та підрядники	Платоспроможність підприємства	Прогнозування своєчасності погашення заборгованості
	Покупці та замовники	Інформація про фінансовий стан підприємства	Визначення можливостей вчасного виконання договірних зобов'язань
	Податкові органи та органи соціального страхування	Розмір заборгованості за податками і обов'язковими платежами	Здійснення контролю за обсягами заборгованості за податками і обов'язковими платежами
	Органи державної статистики	Узагальнена інформація щодо фінансового стану підприємства	Підготовка необхідної інформації для вищестоячих органів державного управління
	Державні органи влади	Інформація щодо розміщення ресурсів підприємства	Регулювання діяльності підприємств

Отже, з огляду на минуле, можна констатувати, що баланс в різні історичні періоди мав своє призначення. На даний час Баланс (Звіт про фінансовий стан) – це документ бухгалтерського обліку та компонент фінансової звітності, який містить узагальнюючу систему показників, згрупованих у зведену таблицю, яка характеризує в грошовому вираженні склад, розміщення, джерела та призначення коштів (засобів) підприємства на

певну дату, тобто фінансовий та майновий стан підприємства. Баланс є методом узагальнення та отримання інформації про стан господарської системи та засобом управління.

1.2. Принципи та вимоги до складання Балансу (Звіту про фінансовий стан)

Серед вчених відсутня однотайність думок щодо переліку принципів бухгалтерського обліку, що одночасно виступають і принципами бухгалтерського балансу як складової обліку та звітності.

Окремі вітчизняні науковці, беручи за основу принципи, визначені чинним законодавством, доповнюють їх перелік; інші - вважають деякі принципи умовностями, припущеннями чи передумовами. Так, М.Т. Щирба, вважає припущеннями обліку та звітності принципи обачності, автономності, повного висвітлення та безперервності. Частину принципів обліку та звітності А.М. Кузьмінський визнає передумовами, зокрема, автономність, безперервність, єдиний грошовий вимірник, періодичність. Заперечує адекватність застосування чинних принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності у сучасних умовах Б.І. Валуєв. Відповідність даних синтетичного та аналітичного обліку, інвентаризацію, нарахування амортизації виділяють серед загальноприйнятих принципів обліку та звітності вчені С.О. Стуков та Л.С. Стуков [37, с. 49].

Власний перелік принципів бухгалтерського обліку пропонує третя група авторів. Зокрема, М.В. Кужельний відносить до принципів обліку принципи повсюдності, всезагальності, регламентованості, цілеспрямованості. Необхідність надання статусу принципів елементам методу бухгалтерського обліку, серед яких: документування, інвентаризація, оцінка, калькуляція,

рахунки, подвійний запис, баланс, звітність доводить О.М. Петрук. Віднесення до принципів обліку та звітності окремих елементів методу бухгалтерського обліку, деякі вчені обґрунтовують впливом оцінки, подвійного запису та звітності на прийняття користувачами рішень.

Недоцільність застосування принципів періодичності, повного висвітлення та обачності та необхідність їх вилучення із переліку принципів бухгалтерського обліку та звітності обґрунтовує О.М. Головащенко. На думку вченої, принцип «історична собівартість» повинен бути перейменовано на «собівартість»; також нею пропонується включення до складу принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності – принципу «реєстрації» .

Враховуючи різноманітність підходів науковців до визначення змісту та переліку принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, Я.В. Соколов зазначає, що кожен вчений самостійно «конструює» власну систему принципів, повторюючи та доповнюючи вже сформульовані . Цю точку зору підтримує і М.Ф. Огійчук. Проте, на нашу думку, із таким твердженням важко погодитися. По-перше, враховуючи, що принцип є основою, вихідним положенням, об'єктивною базовою категорією будь-якої науки, він не може бути сформульованим авторами за власним суб'єктивним розумінням. По-друге, довільне тлумачення принципів бухгалтерського обліку ускладнює їх розуміння та використання. Результатом вищевикладеного є визнання принципами бухгалтерського балансу принципів бухгалтерського обліку, передбачених Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», кожен із яких зумовлює необхідність відображення в бухгалтерському балансі релевантної інформації щодо активів, зобов'язань та власного капіталу підприємства для прийняття рішень [66].

Відповідно до НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” (п. 3) принцип бухгалтерського обліку – правило, яким слід керуватися при вимірюванні, оцінці та реєстрації господарських операцій і при відображенні їх результатів у фінансовій звітності.

Склад і характеристика основних принципів бухгалтерського обліку та

фінансової звітності визначені Законом “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” (стаття 4) та НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” (п.6 Розділ III). В останній редакції Закону визначено сім принципів, якими необхідно керуватись при веденні бухгалтерського обліку і складанні фінансової звітності:

- повнота висвітлення;
- автономність;
- послідовність;
- безперервність;
- нарахування та відповідності доходів і витрат;
- превалювання сутності над формою;
- єдиний грошовий вимірник.

Повне висвітлення – фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки господарських операцій та подій, здатних вплинути на рішення, що приймаються на її основі.

Автономність – кожне підприємство розглядається як юридична особа, відокремлена від її власників, у зв’язку з чим особисте майно та зобов’язання власників не повинні відображатися у фінансовій звітності підприємства.

Послідовність – постійне (із року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики можлива тільки, якщо змінюється статутні вимоги, вимоги органу, який затверджує положення (стандарти) бухгалтерського обліку або якщо зміни забезпечать достовірне відображення подій або операцій у фінансовій звітності підприємства і повинна бути обґрунтована і розкрита у фінансовій звітності.

Безперервність – оцінка активів та зобов’язань підприємства здійснюється виходячи з припущення, що його діяльність буде тривати далі.

Нарахування та відповідність доходів і витрат – для визначення фінансового результату звітного періоду необхідно порівняти доходи звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій

звітності в момент їх виникнення незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів.

Превалювання сутності над формою – операції обліковуються відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми.

Єдиний грошовий вимірник – вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства у його фінансовій звітності здійснюється в єдиній грошовій одиниці.

Таким чином, принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності є правилами і процедурами, які вироблені теорією і практикою бухгалтерського обліку і які є обов'язковими для всіх суб'єктів господарювання при складанні ними фінансової звітності (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Принципи складання фінансової звітності підприємства [5, с. 45]

Принцип	Визначення
Повне висвітлення	Фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки операцій та подій, яка може вплинути на рішення, що приймаються на її основі
Автономність	Кожне підприємство розглядається як юридична особа, що відокремлена від власників. Тому особисте майно і зобов'язання власників не повинні відображатись у фінансовій звітності підприємств.
Послідовність	Передбачає постійне (із року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики повинна бути обґрунтована і розкрита у фінансовій звітності
Безперервність	Передбачає оцінку активів і зобов'язань підприємств, виходячи з припущення, що його діяльність триватиме далі
Нарахування та відповідності доходів і витрат	Для визначення фінансового результату звітного періоду слід зіставити доходи звітного періоду з витратами, які були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в обліку і звітності у момент їх виникнення, незалежно від часу надходження і сплати грошей
Превалювання сутності над формою	Операції повинні обліковуватись відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми
Єдиний грошовий вимірник	Передбачає вимірювання та узагальнення всіх операцій підприємства у його фінансовій звітності в єдиний грошовий одиниці

Використання принципів складання фінансової звітності усіма підприємствами забезпечує розуміння інформації, наведеної у фінансовій

звітності в межах та поза межами підприємства.

Вважаємо, що принципи бухгалтерського балансу складаються із двох груп взаємозумовлених принципів: принципів бухгалтерського обліку та принципів побудови бухгалтерського балансу (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Принципи бухгалтерського балансу [37, с. 47]

Врахування зазначених принципів зумовлює відповідність інформації бухгалтерського балансу якісним характеристикам (доречність, зрозумілість, достовірність, надійність, зіставність, публічність, адресність) та наявність певних обмежень інформації бухгалтерського балансу (рис. 1.2).

Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [66] передбачено, що інформація бухгалтерського балансу повинна бути доречною – це означає, що бухгалтерський баланс повинен давати змогу вчасно оцінити минулі, теперішні та майбутні події, підтвердити та скоригувати їх оцінки, зроблені у минулому.

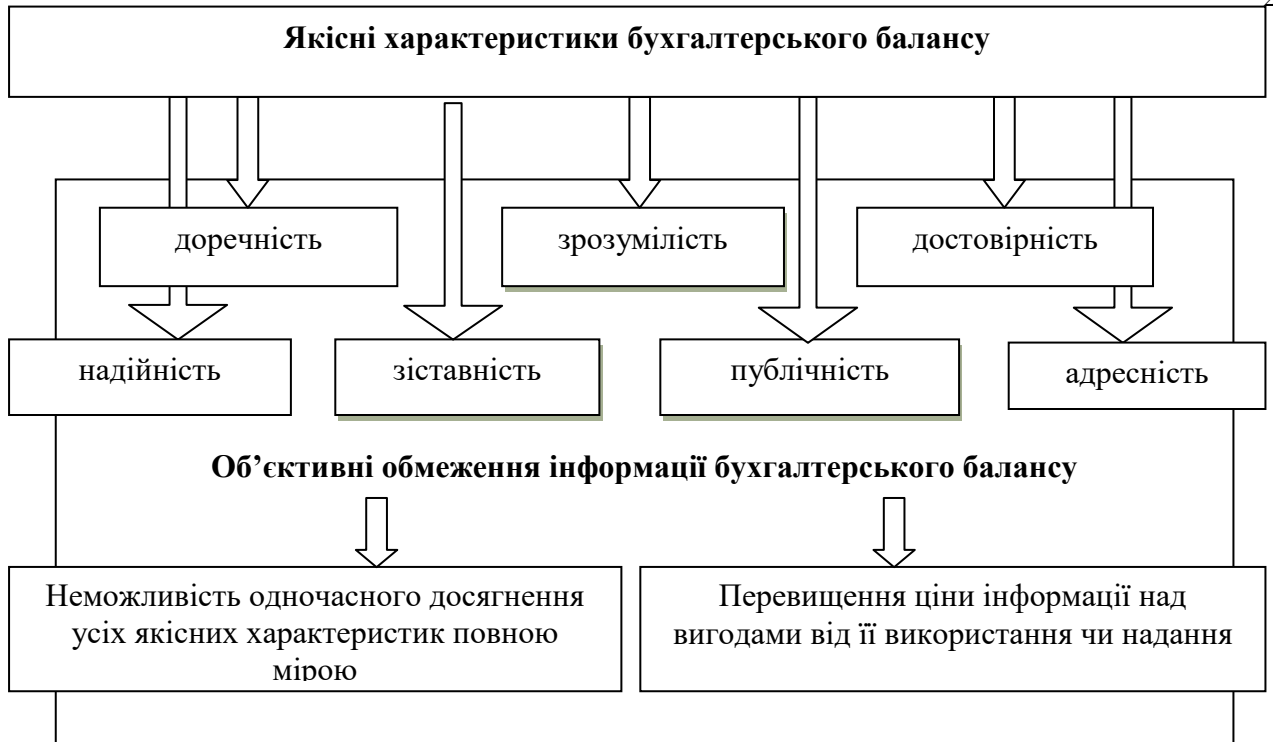

Рис. 1.2. Якісні характеристики бухгалтерського балансу [37, с. 54]

Зрозумілість інформації бухгалтерського балансу передбачає однозначне тлумачення наведеної у ньому інформації користувачами, які мають достатні знання та зацікавлені у сприйнятті цієї інформації.

Дані, наведені у бухгалтерському балансі, повинні бути абсолютно достовірними, їх точність та несуперечливість підтверджується фактичними даними фінансового обліку.

Зіставність даних балансу є результатом застосування принципу послідовності, дана вимога забезпечує вартісний зв'язок між кінцевим та початковим бухгалтерським балансом. Інформацію бухгалтерського балансу є на 100 % публічною, оскільки його дані підлягають оприлюдненню [37, с. 55].

1.3. Характеристика фінансово-господарської діяльності та постановки обліково-аналітичної роботи ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод»

Початком діяльності групи «Інтерпайп» прийнято вважати 1990 р., у якому утворилася науково-виробнича група «Інтерпайп», яку надалі очолив молодий вчений Віктор Пінчук. 28.12.1994р. ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» було занесено до державної реєстрації. У 1997 році В. Пінчука обрали президентом «Інтерпайпу». В 2014 році Міністерство торгівлі США підписали угоду з групою «Інтертайп» про призупинення антидемпінгового розслідування стосовно труб в обмін на цінові зобов'язання щодо рівня постачань цієї продукції на територію країни. Згідно з цією угодою "Інтертайп" здійснювало продаж нафтогазових труб за мінімальними ринковими цінами, що дало змогу уникнути демпінгу цін і призупинило дію мита у розмірі 7,47%, запровадженого за підсумками антидемпінгового розслідування проти низки країн-імпортерів сталевих труб, зокрема України.

ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» розташоване за адресою: Україна, м. Дніпро, Індустріальний р-н, вул. Столєтова, буд. 21.

Відповідно до Статуту (додаток А) ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» є юридичною особою з дати його державної реєстрації. ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» створене без обмеження строку діяльності та здійснює свою діяльність у відповідності до чинного законодавства України і Статуту.

ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» має самостійний баланс, рахунки в банках, рахунки в цінних паперах та інші рахунки (в тому числі в іноземній валюті) в банківських та небанківських установах України та інших держав, круглу печатку, штампи зі своїм найменуванням, торгівельні марки (знак для товарів та послуг).

Основною метою діяльності ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» є отримання прибутку шляхом здійснення виробничої та іншої господарської діяльності.

Відповідно до Статуту (додаток А) предметом діяльності ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» є:

- виробництво труб, порожнистих профілів і фітингів зі сталі;
- виробництво чавуну, сталі та феросплавів;
- діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах;
- виробництво та реалізація сталі, металевих труб, суцільнокатаних коліс, кільцевих виробів та бандажів, іншої промислової продукції, в тому числі на умовах давальницької сировини;
- виробництво та реалізація товарів широкого вжитку тощо.

На діяльність товариства суттєво впливає й економічний та фінансовий стан вітчизняного виробника та споживача, оскільки обсяг реалізації товаровиробника, як постачальника залежить від попиту споживача та його платоспроможності. Крім того на ринку збуту з кожним роком зростає конкуренція.

Підприємство здійснює оперативний та бухгалтерський облік результатів своєї діяльності, а також складає фінансову і статистичну звітність і подає її у встановленому порядку та обсязі органам державного управління.

Відповідно до Наказу про облікову політику (додаток Б) ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» організовує бухгалтерський облік відповідно до внутрішньої облікової політики, стандартів бухгалтерського обліку, виконує вимоги, встановлені законодавством України, користується єдиними правилами бухгалтерського обліку в товариствах на базі комплексної автоматизації та комп'ютеризації та подає звітність та іншу інформацію державним контролюючим органам у належні строки та у встановлених ними обсягах і формах.

Відповідальність за організацію бухгалтерського та податкового обліку та

забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, реєстрів і звітності протягом встановленого терміну, своєчасне надання річної інформації і бухгалтерської звітності у відповідні державні органи і відомостей про діяльність ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» – акціонерам, кредиторам, а також за розкриття інформації про ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод», як емітента цінних паперів, несе Голова Правління ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» та головний бухгалтер (щодо документів бухгалтерського обліку та фінансової звітності), відповідно до чинного законодавства України.

Результати аналізу показників фінансово-господарської діяльності ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» здійснено на основі додатків В, Д, Е та представлено у табл. 1.5.

Таблиця 1.5

**Показники фінансово-господарської діяльності ПАТ «Інтерпайп
нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2016-2018 рр.**

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Відхилення 2018 року від		2018 рік у % до:	
				2016	2017	2016	2017
1.Капітал (станом на кінець періоду), тис.грн.	10835218	11980103	16269021	5433803	4288918	150,1	135,8
1.1 Власний капітал	1611653	473589	784735	-826918	311146	48,7	165,7
-тому числі власний оборотний капітал	1783554	679946	1122748	-660806	442802	63,0	165,1
1.2 нерозподілений прибуток	286001	0	0	-286001	0	0,0	0
Непокритий збиток	0	-705265	-260460	-260460	444805	-167,9	36,9
1.3 позиковий капітал, у т.ч.:	9223565	11506514	15484286	6260721	3977772	167,9	134,6
Поточні зобов'язання за рахунками	31254	43647	50076	18822	6429	160,2	114,7
2. Ресурси,							

тис.грн.							
2.1 Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності	3729670	4051484	4637673	908003	586190	124,3	114,5

Продовж.табл.1.5

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Відхилення 2018 року від		2018 рік у % до:	
				2016	2017	2016	2017
2.2 середньорічна вартість оборотних активів, у т.ч.:	6863035	8140985	10666636	3803602	2525651	155,4	131,0
- запасів	-	-	-	-	-	-	-
2.3 Середньооблікова чисельність робітників,чол.	4821	4612	4966	145	354	103,0	107,7
2.4 Фонд оплати праці, тис. грн.	317131	325837	529487	212356	203650	167,0	162,5
3. Економічні показники:							
3.1. Чистий дохід від реалізації, тис. грн.	5714501	5052242	10423283	4708782	5371041	182,4	у 2 п.
3.2. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	4483327	4291563	8072886	3589559	3781323	180,1	188,1
3.3. Витрати, тис. грн.							
3.3.1. від операційної діяльності	10965624	8271623	11717992	752368	3446369	106,9	141,7
3.4. Витрати на 1 грн. виручки від реалізації	1,92	1,64	1,12	-0,79	-0,51	58,59	68,67
3.5. Прибуток (збиток), тис. грн.							
3.5.1. Валовий прибуток (збиток)	1231174	760679	2350397	1119223	1589718	190,9	у 3 п.
3.5.2. від операційної діяльності	-484110	-780925	866839	1350949	1647764	-179,1	- 111,0
3.5.3. від звичайної діяльності до оподаткування	-921424	-1313086	279865	1201289	1592951	-30,4	-21,3

Продовж.табл.1.5

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Відхилення 2018 року від		2018 рік у % до:	
				2016	2017	2016	2017
				3.5.4. чистий прибуток (збиток)	-809727	-1136428	313396
3.6. Продуктивність праці, тис. грн	1185,3	1095,5	2098,9	913,6	1003,5	177,1	191,6
3.7. Середньомісячна заробітна плата, грн.	5482	5887	8885	3403	2998	162,1	150,9
3.8. Фондовіддача основних засобів, грн.	1,53	1,25	2,25	0,72	1,00	146,7	180,2
4.Фінансові коефіцієнти:							
4.1. Автономії	0,149	0,040	0,048	-0,101	0,009	-	-
4.2. Фінансової незалежності	6,723	25,296	20,732	14,009	-4,565	-	-
4.3. Абсолютної ліквідності	0,004	0,005	0,024	0,020	0,019	-	-
4.4. Загальної ліквідності	1,298	1,089	1,096	-0,202	0,007	-	-

Як свідчать дані табл. 1.5 загальна величина капіталу у 2018 році становила 16269021 тис. грн., що на 5433803 тис. грн. або на 50,1% більше, ніж на кінець 2017 року та на 4288918 тис. грн. або на 35,8 % більше показника 2017 року (рис. 1.3).

Власний капітал ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» у 2018 році становив 784735 тис. грн., що на 826918 тис. грн. або на 51,3% менше, ніж на кінець 2016 року та на 311146 тис. грн. або на 65,7 % більше показника 2017 року.

На кінець 2018 року власний оборотний капітал становив 1122748 тис. грн. та має тенденцію до зменшення протягом 2017-2018 рр.

Позиковий капітал підприємства на кінець 2018 року становив 15484286 тис. грн., що на 6260721 тис. грн. або на 67,9% більше, ніж на кінець 2016 року та на 3977772 тис. грн. або на 34,6% більше показника 2017 року, що

характеризую діяльність підприємства негативно.

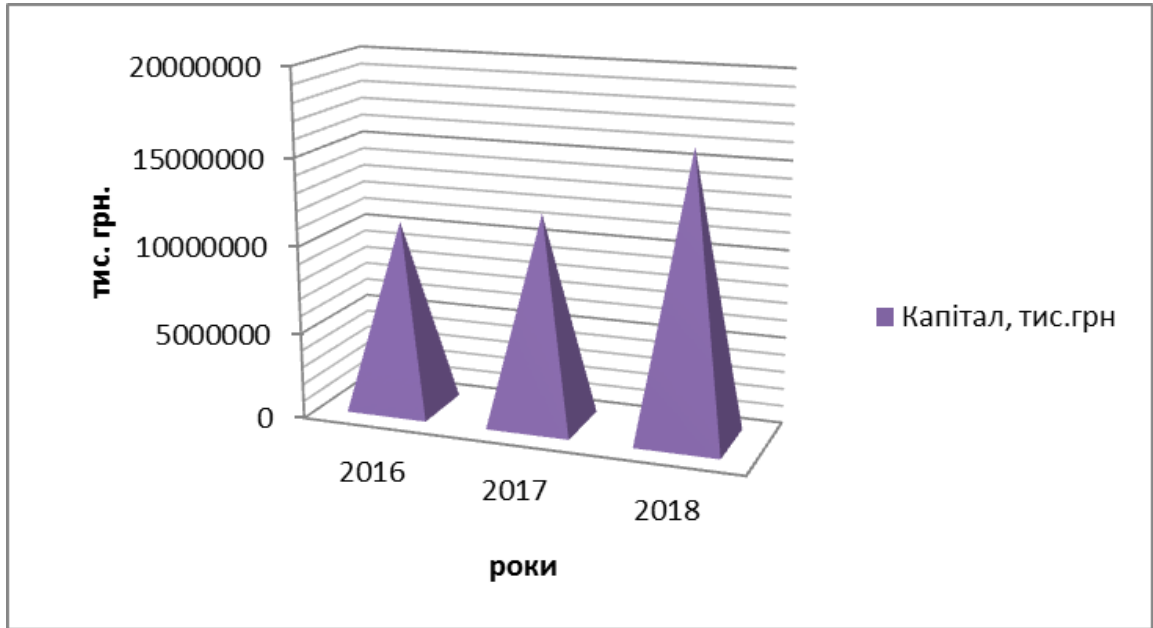

Рис. 1.3. Динаміка капіталу ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2016-2018 рр.

Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності (за первісною вартістю) у 2018 році склала 4637673 тис. грн. та має тенденцію до зростання. Так, у порівнянні з 2016 роком їх вартість зросла на 908003 тис. грн. або на 24,3%, а у порівнянні з минулим 2017 роком на 586190 тис. грн., або на 14,5%.

Динаміка фондівдачі основних засобів має позитивну тенденцію. У 2018 році фондівдача становила 2,25 грн., що більше, ніж у 2016 році на 0,72 грн., або на 46,7% та на 1,00 грн. більше, ніж у минулому році, або на 80,2%.

Середньорічна вартість оборотних активів у 2018 році становила 10666636 тис. грн., що на 3803602 тис. грн., або на 55,4% більше, ніж у 2016 році, та на 2525651 тис. грн. або на 31,0 % більше показника минулого року (рис. 1.4).

Середньоблікова чисельність персоналу у 2018 році зросла на 145 осіб у порівнянні з 2016 роком та на 354 особи в порівнянні з 2017 роком і становила у 2018 році 4966 осіб.

Рис. 1.4. Структура активів ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2016-2018 рр.

Фонд оплати праці у 2018 році становив 529487 тис. грн. і мав тенденцію до зростання у порівнянні з 2016 роком на 212356 тис. грн., або на 67,0%, а у порівнянні з 2017 роком – на 203650 тис. грн., або на 62,5% за рахунок скорочення чисельності персоналу.

Середньомісячна заробітна плата має тенденцію до зростання і становить у 2018 році 8885 грн., що на 3403 грн. або на 62,1% більше, ніж у 2016 році та на 2998 грн., або на 50,9% більше, ніж у 2017 році, що характеризує діяльність підприємства позитивно.

Варто відзначити зростання продуктивності праці: у 2018 році показник становив 2098,9 тис. грн., що на 913,6 тис. грн. або на 77,1% вище, ніж у 2016 році та на 1003,5 тис. грн. або на 91,6% вище показника минулого 2017 року.

Чистий дохід від реалізації товарів, робіт, послуг є основним обсяговим показником діяльності ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод», отже його зростання варто оцінити позитивно. Чистий дохід від реалізації за 2018 рік становив 10423283 тис. грн., що більше показника 2016 року на 4708782 тис. грн., або на 82,4% більше, ніж у минулому році на 5371041 тис. грн., або у 2 рази (рис.1.5).

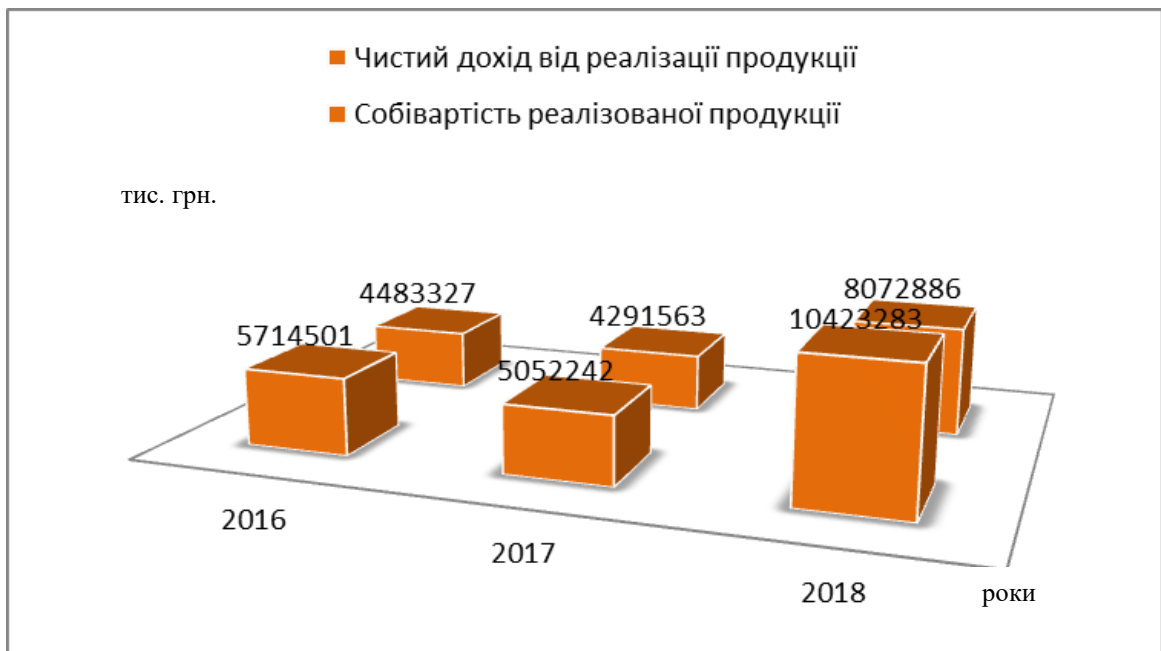

Рис.1.5. Динаміка чистого доходу від реалізації продукції та собівартості реалізованої продукції ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2016-2018 рр.

Динаміка собівартості реалізації має також тенденцію до зростання, так, цей показник у 2018 році становив 8072886 тис. грн., що на 3589559 тис. грн. або на 80,1% більше, ніж у 2016 році та на 3781323 тис. грн. або на 88,1% більше, ніж у 2017 році.

Аналіз валового прибутку ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» протягом 2016-2018 років свідчить, що валовий прибуток у 2018 році становив 2350397 тис. грн., що на 1119223 тис. грн., або на 90,9% більше, ніж у 2016 році, та на 1589718 тис. грн., або у 3 рази більше, ніж у 2017 році.

За результатами операційної діяльності підприємство у 2018 році одержало прибуток у сумі 866839 тис. грн., що на 1350949 тис. грн. більше показника 2016 року та на 1647764 тис. грн. або на 11,0% більше розміру збитку 2017 року.

Чистий прибуток у 2018 році становив 313396 тис. грн., що на 1123123 тис. грн., або на 61,3% більше показника 2016 року, та на 1449824 тис. грн., або на 72,4% більше розміру збитку 2017 року (рис. 1.6).

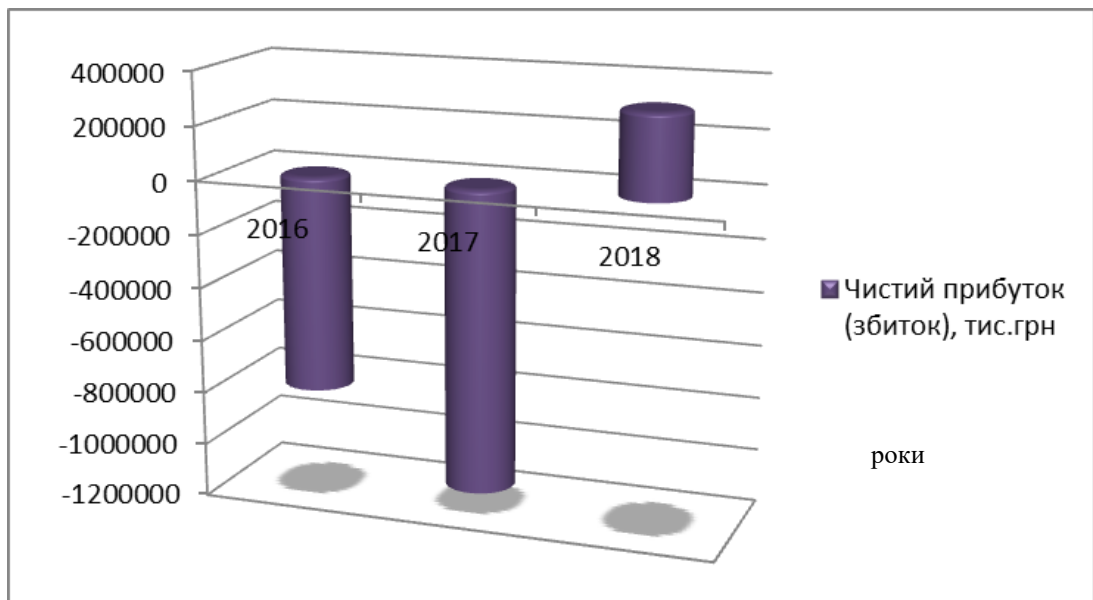

Рис. 1.6. Динаміка чистого прибутку (збитку) ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2016-2018 рр.

Отже, основні показники, що характеризують ефективність діяльності підприємства, свідчать про низьку ефективність та збитковість. Водночас фінансові коефіцієнти дозволяють стверджувати про фінансову залежність та неплатоспроможність ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод».

Відмічено скорочення значення коефіцієнту автономії у 2016-2018 роках, який склав на кінець 2018 року 0,048, що свідчить про те, що підприємство фінансує свою діяльність майже за рахунок позикового капіталу.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності) – показник, що характеризує ту частину короткотермінових фінансових зобов'язань підприємства, яка може бути сплачена за рахунок першокласних ліквідних активів (грошових коштів та їх еквівалентів), тобто спроможність підприємства негайно погасити свою короткотермінову кредиторську заборгованість. Теоретичне оптимальне значення цього показника становить приблизно 0,2-0,25. У ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» станом на кінець 2018 року коефіцієнт абсолютної ліквідності склав 0,024, що менше від нормативного значення.

Коефіцієнт загальної ліквідності показує, яку частину поточних

зобов'язань підприємство спроможне погасити, якщо воно реалізує усі свої оборотні активи, в тому числі і матеріальні запаси. У ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» станом на кінець 2018 року коефіцієнт загальної ліквідності склав 1,096, що вище від нормативного значення 1, та показує, що на кожну гривню поточних зобов'язань приходить 1,10 грн. оборотних коштів.

Загалом показники діяльності ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» протягом 2018 року необхідно оцінити неоднозначно. У 2018 році підприємство отримало прибуток, але фінансові коефіцієнти не відповідають нормативним значенням.

Висновки за розділом 1

Згідно із Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансові звіти в Україні" усі підприємства та організації повинні на основі даних бухгалтерського обліку складати і подавати фінансову звітність. Ця необхідність зумовлена тим, що користувачі фінансової звітності потребують систематизованої інформації про діяльність підприємства. Економічні рішення, які приймають користувачі фінансових звітів, вимагають оцінки здатності підприємства генерувати грошові кошти та їх еквіваленти, а також часу та впевненості в їх генеруванні.

Користувачі можуть краще оцінювати фінансовий стан та результати діяльності підприємства, якщо мають у своєму розпорядженні узагальнену та систематизовану інформацію у вигляді фінансової звітності.

Інформацію про фінансовий стан надає бухгалтерський баланс, на базі показників якого розкривається фінансово-господарська діяльність економічного суб'єкта. Тому центральною складовою фінансової звітності як

основи інформаційного забезпечення є бухгалтерський баланс, використання якого на належному рівні дозволяє обґрунтувати і прийняти рішення.

На основі даних балансу керівники отримують уявлення про те, яке місце займає підприємство у системі аналогічних підприємств, правильність обраного стратегічного курсу, порівнянні характеристик ефективності використання ресурсів і прийняття різноманітних рішень щодо управління підприємством.

Баланс як одна із центральних економічних категорій сформувався не відразу. На початку свого існування бухгалтерський баланс використовувався виключно як контрольний обліковий прийом, проте його широке застосування у практичній діяльності викликало потребу в поглибленні наукових досліджень у цьому напрямі, що обумовило появу окремої наукової течії – балансоведення.

У подальшому розвиток бухгалтерського балансу відбувався у напрямі його удосконалення як основної форми фінансової звітності, яка є головною інформаційною ланкою, що єднає підприємство з суспільством і діловими партнерами. Тому трансформація бухгалтерського балансу відбувалася шляхом підвищення його інформаційних потужностей для найповнішого задоволення потреб користувачів, якими все частіше ставали транснаціональні іноземні компанії, уряди різних країн, міжнародні організації.

Проаналізувавши основні показники фінансово-господарської діяльності та постановку обліково-аналітичної роботи ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» зроблено висновок, що чистий дохід від реалізації за 2018 рік становив 10423283 тис.грн., що більше показника 2016 року на 4708782 тис.грн., або на 82,4% більше, ніж у минулому році на 5371041 тис.грн., або у 2 рази. Чистий дохід від реалізації товарів, робіт, послуг є основним обсяговим показником діяльності ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод», отже його зростання варто оцінити позитивно.

Аналіз валового прибутку ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» протягом 2016-2018 років свідчить, що валовий прибуток у 2018 році становив 2350397 тис. грн, що на 1119223 тис. грн, або на

90,9% більше, ніж у 2016 році, та на 1589718 тис. грн, або у 3 рази більше, ніж у 2017 році.

Чистий прибуток у 2018 році становив 313396 тис. грн, що на 1123123 тис. грн., або на 61,3% більше показника 2016 року, та на 1449824 тис. грн., або на 72,4% більше розміру збитку 2017 року.

Отже, показники діяльності ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» протягом 2018 року необхідно оцінити неоднозначно. У 2018 році підприємство отримало прибуток, але фінансові коефіцієнти не відповідають нормативним значенням.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ БАЛАНСУ (ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН)

2.1. Підготовчі роботи перед складанням Балансу (Звіту про фінансовий стан)

Форму Балансу (Звіту про фінансовий стан), зміст його статей та порядок складання визначено Національним П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. № 73 [50] та наказом Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності» від 28.03.2013 р. № 433 [47].

Структурним елементом кожного розділу Балансу (Звіту про фінансовий стан) є його стаття. Деякі статті Балансу (Звіту про фінансовий стан) складаються із кількох рядків, у кожному з яких наводиться детальна інформація про складові цієї статті. У кожній частині Балансу (Звіту про фінансовий стан) розкривається зміст статей та код рядка. З метою зіставності, дані у балансі наводяться на першу та останню дату звітного періоду.

Звітним періодом для складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) є квартал та календарний рік. Проміжна звітність (квартальна) складається наростаючим підсумком з початку звітного року. Баланс (Звіт про фінансовий стан) складається у такі строки:

- за 1 квартал, тобто станом на 31 березня;
- за перше півріччя, тобто станом на 30 червня;
- за 9 місяців, тобто станом на 30 вересня;
- за рік, тобто станом на 31 грудня.

Основою для складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) є записи за залишками на рахунках бухгалтерського обліку (на дату балансу), де систематизована інформація про господарські операції підприємства. Статті

Балансу (Звіту про фінансовий стан) повинні бути узгодженими зі залишками на аналітичних та синтетичних рахунках Головної книги або іншого реєстру синтетичного обліку підприємства.

Для складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства використовують дані, що узагальнені на рахунках класів 1-6 Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій. При цьому використовується взаємопов'язаність між Планом рахунків бухгалтерського обліку та структурою Балансу (Звіту про фінансовий стан) (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

**Зв'язок рахунків бухгалтерського обліку та розділів
Балансу (Звіту про фінансовий стан)**

План рахунків	Розділи форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»	
Актив		
Клас 1 «Необоротні активи»	Розділ I активу	Необоротні активи
Клас 2 «Запаси» Клас 3 «Кошти, розрахунки та інші активи»	Розділ II активу	Оборотні активи
Клас 2 «Запаси», сальдо рахунку 286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу»	Розділ III активу	Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття
Пасив		
Клас 4 «Власний капітал та забезпечення зобов'язань»	Розділ I пасиву	Власний капітал
Клас 4 «Власний капітал та забезпечення зобов'язань» Клас 5 «Довгострокові зобов'язання»	Розділ II пасиву	Довгострокові зобов'язання і забезпечення
Клас 6 «Поточні зобов'язання»	Розділ III пасиву	Поточні зобов'язання і забезпечення
Клас 6 «Поточні зобов'язання», сальдо рахунку 680 «Розрахунки, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу»	Розділ VI пасиву	Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримувані для продажу, та групами вибуття

А саме, залишки за рахунками перших 3 класів рахунків Плану рахунків бухгалтерського обліку (1-й, 2-й та 3-й класи) формують актив Балансу (Звіту

про фінансовий стан). Залишки за рахунками класів 4-й, 5-й та 6-й рахунків Плану рахунків бухгалтерського обліку формують пасив Балансу (Звіту про фінансовий стан).

За своїми класифікаційними ознаками розрізняють основні види балансів: початковий (сальдовий, вступний), розподільчий, ліквідаційний, санаційний, оборотно-сальдовий, окремий і Баланс (Звіт про фінансовий стан) (іноді зустрічаються словосполучення – бухгалтерський баланс, баланс підприємства) як складова фінансової звітності підприємства.

Складовими елементами Балансу (Звіту про фінансовий стан), безпосередньо пов'язаними з визначенням фінансового стану підприємства та змін в ньому є:

- активи (господарські засоби);
- власний капітал;
- зобов'язання і забезпечення.

Термін «актив» походить від латинського «activus» і перекладається як той, що діє, знаходиться у постійному русі, функціонує. Активом позначають частину балансу, у якій показується в згрупованому вигляді майно підприємства [5, с.89]. Активами є ресурси підприємства, якими воно володіє, використовує та розпоряджається.

У 1990-2000-х роках теорією бухгалтерського обліку розвинуто тези стосовно економічної і юридичної характеристики активів. Спеціалістами з теорії бухгалтерського обліку зроблено висновки про порівняння у бухгалтерському балансі двох величин: з одного боку, сукупності засобів господарювання, згрупованих за функціональною роллю у господарстві, а з іншого – сукупність джерел цих засобів, згрупованих за ознаками належності (власності). Метод двоїстості передбачає групування засобів господарювання (господарства) у двох аспектах на певну дату [75, с.98].

З економічного боку, актив балансу – це конкретна форма існування продуктивних сил конкретної господарської системи (матеріали, основні засоби, кошти, продукція) у вартісному виразі. За юридичною

характеристикою, актив балансу – це сума засобів за функціональною ознакою, якими господарство (підприємство) керується, розпоряджається і володіє, а також є власником у тій частині, яка відповідає сумі його власних внесків, вкладених у діяльність та відображених у пасиві.

Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [50] та Концептуальної основи фінансової звітності [92], активи – це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до збільшення економічних вигод у майбутньому. Актив відображається у балансі за умови, якщо його оцінка може бути достовірно визначена і очікується отримання в майбутньому економічних вигід, пов'язаних з його використанням [54, с.796].

Інформація про активи, згідно з Концептуальною основою фінансової звітності, розкривається в балансі у грошовому вимірі з використанням однієї із таких оцінок [34, п.4.55]:

- історичної собівартості – активи відображаються за сумою сплачених грошових коштів (їх еквівалентів) або за справедливою вартістю компенсації на момент їх придбання;

- поточної собівартості – активи відображаються за сумою грошових коштів (їх еквівалентів), яка була б сплачена у разі придбання аналогічного активу на поточний момент;

- вартості реалізації або чистої реалізаційної вартості – актив відображається за сумою грошових коштів (їх еквівалентів), яку можна було б отримати на поточний момент у результаті продажу активу;

- теперішньої вартості – активи відображаються за теперішньою дисконтованою вартістю майбутніх чистих надходжень грошових коштів, які, як очікується, має генерувати актив під час звичайної діяльності підприємства.

При складанні Балансу (Звіту про фінансовий стан) найбільш поширена оцінка за історичною (первісною) вартістю. Вона комбінується з іншими видами оцінок активів, передбачених П(С)БО.

Облікове трактування зобов'язань вітчизняних підприємств наведено в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Зобов'язанням визнається заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди [50].

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку вітчизняних підприємств інформації про зобов'язання та її розкриття у фінансовій звітності висвітлені в П(С)БО 11 «Зобов'язання» [64].

Погашення зобов'язань може здійснюватись як грошовими коштами (монетарні зобов'язання), так і товарами або послугами, визначеної кількості і якості (немонетарні зобов'язання) (рис. 2.1).

За НП(С)БО довгострокові зобов'язання, на які нараховуються відсотки, відображаються в балансі (звіті про фінансовий стан) за теперішньою вартістю. Визначення теперішньої вартості залежить від умов та виду зобов'язання. Відповідно до П(С)БО11, теперішньою вартістю зобов'язань є дисконтована сума майбутніх платежів (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування), яка, як очікується, буде необхідна для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства [64].

За вітчизняними обліковими правилами (П(С)БО11) поточні зобов'язання в Балансі (Звіті про фінансовий стан) відображаються за сумою погашення, тобто, недисконтованою сумою грошових коштів або їх еквівалентів, яка, як очікується, буде сплачена для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства [64].

Згідно з Концептуальною основою фінансової звітності, використовуються такі види оцінки зобов'язань [34]:

- історична собівартість. Зобов'язання відображаються за сумою надходжень, отриманих в обмін на зобов'язання;

- поточна собівартість. Зобов'язання відображаються за недисконтованою сумою грошових коштів (їх еквівалентів), яка була б необхідна для погашення зобов'язання на поточний момент;

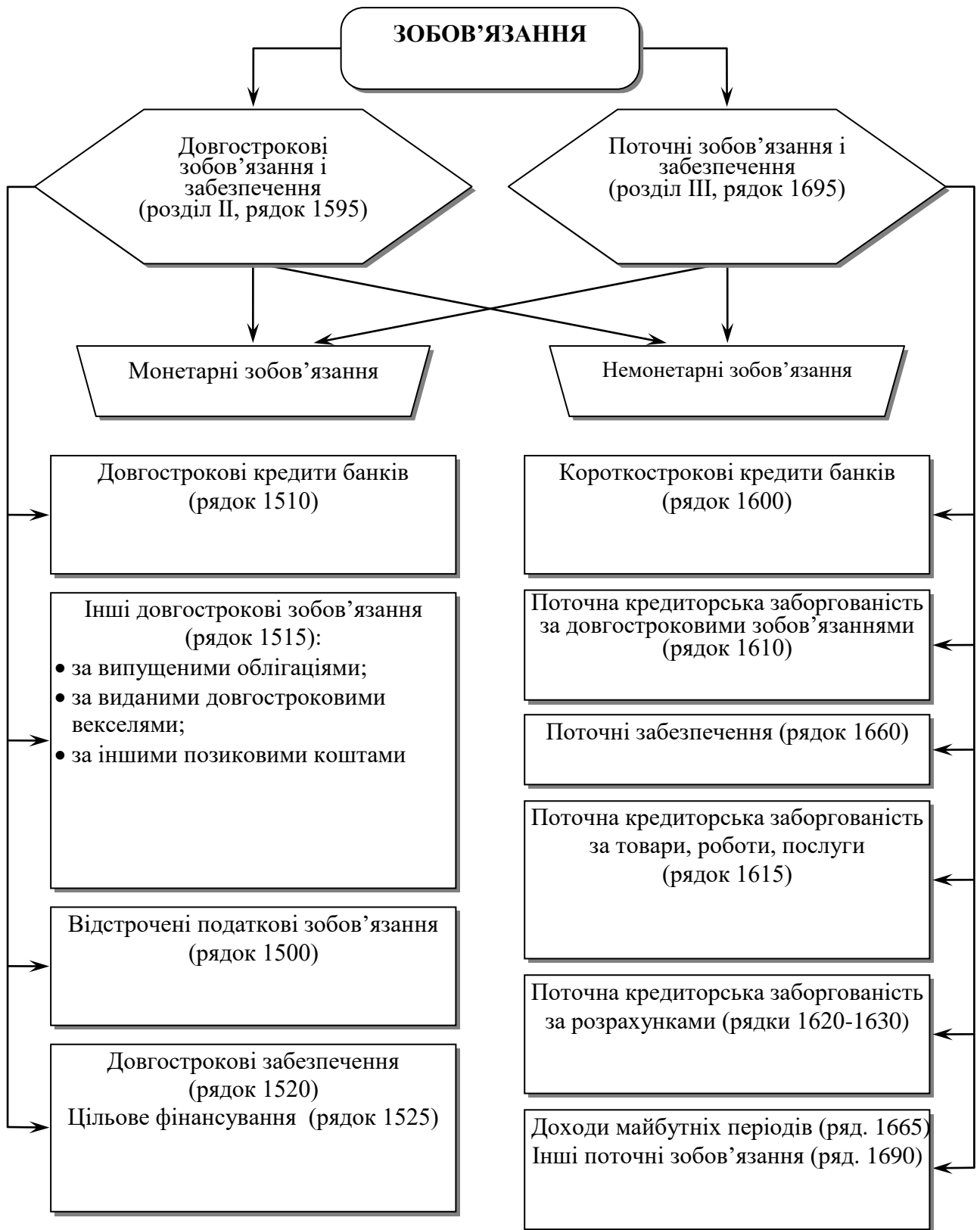

Рис. 2.1. Класифікація та види зобов'язань [5, с. 99]

- вартість погашення. Зобов'язання відображаються за вартістю їх погашення, тобто, за недисконтованою сумою грошових коштів (їх

еквівалентів), яка, як очікується, буде сплачена для погашення зобов'язань у ході звичайної діяльності;

- теперішня вартість. Зобов'язання відображаються за теперішньою дисконтованою вартістю майбутнього чистого вибуття грошових коштів, які, як очікується, будуть необхідні для погашення зобов'язань у процесі звичайної діяльності.

Власний капітал підприємства, як і його зобов'язання, відображається в пасиві бухгалтерського балансу, що також регулюється на законодавчому рівні. У міжнародному документі «Концептуальна основа фінансової звітності» власний капітал визначається як залишкова частка в активах суб'єкта господарювання після вирахування всіх його зобов'язань. Сума, за якою власний капітал відображається в балансі, залежить від оцінки активів та зобов'язань. Як правило, сукупна сума власного капіталу тільки за збігом відповідає сукупній ринковій вартості акцій суб'єкта господарювання чи сумі, яку можна отримати у процесі продажу чистих активів частинами або суб'єкта господарювання в цілому на засадах принципу безперервності [34].

За НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», власний капітал – частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань [50]. У П(С)БО № 19 «Об'єднання підприємств» чисті активи трактуються як активи підприємства за вирахуванням його зобов'язань [64]. У Плані рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій для обліку власного капіталу призначено клас 4 «Власний капітал та забезпечення зобов'язань» [176].

Формула балансового зв'язку для визначення власного капіталу матиме вигляд [8, с. 100]:

$$\text{Власний капітал (ВК)} = \text{Активи (А)} - \text{Зобов'язання (З)} \quad (2.1)$$

Складові власного капіталу та розміщення його в балансі наведені на рис.

2.2.

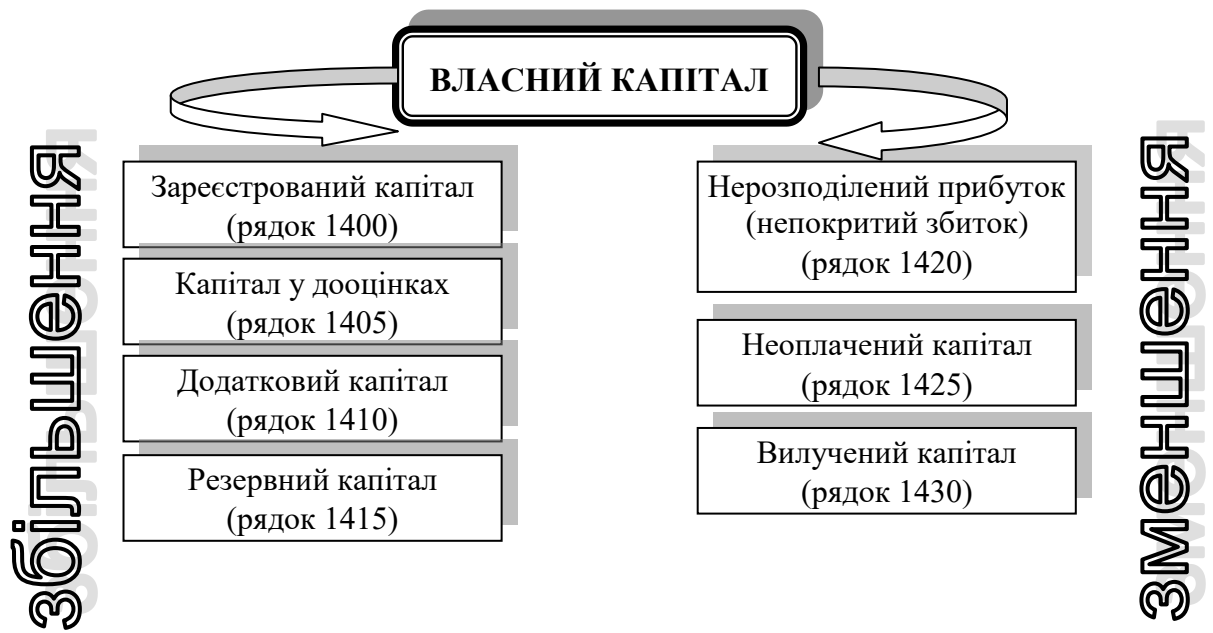

Рис. 2.2. Структура власного капіталу підприємства [5, с. 86]

Активи і зобов'язання, у т. ч. забезпечення, не підлягають згортанню, за винятком випадків, передбачених окремими Положеннями (стандартами).

Підсумок активу Балансу (Звіту про фінансовий стан) повинен дорівнювати сумі зобов'язань, забезпечень та власного капіталу, тобто підсумку пасиву Балансу (Звіту про фінансовий стан).

У Балансі (Звіті про фінансовий стан) та інших формах не обов'язково наводити статті, за якими відсутня інформація (за винятком випадків, коли така інформація була у попередніх періодах). І навпаки, до основних форм дозволено вписувати нові статті, якщо інформація за ними є суттєвою і є можливість провести достовірну їх оцінку. Перелік таких статей наведений у додатку 3 до НП(С)БО 1.

Баланс (Звіт про фінансовий стан) складається з двох урівноважених частин – активу і пасиву, кожна з яких має кілька розділів (табл. 2.2).

Актив побудований у порядку зростання ліквідності окремих активів. Першими наводяться найменш ліквідні необоротні активи з найдовшим періодом капіталізації – списання через знос (амортизацію) з віднесенням на витрати і результати діяльності протягом довгострокового періоду.

Таблиця 2.2

**Структура Балансу (Звіту про фінансовий стан) ПАТ «Інтерпайп
нижньодніпровський трубопрокатний завод»**

Актив	Пасив
I Необоротні активи	I Власний капітал
II Оборотні активи	II Довгострокові зобов'язання і забезпечення
III Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	III Поточні зобов'язання і забезпечення
	IV Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття
Баланс	Баланс

Потім відображаються оборотні активи, які також у балансі розміщені в міру зростання ліквідності: запаси – капіталізовані витрати на придбання сировини, матеріалів, малоцінних предметів, товарів; рекапіталізовані витрати у незавершеному виробництві, готовій продукції; дебітори у розрахунках за реалізовану продукцію, товари, векселі, інші – декапіталізовані витрати, які уже враховані у кінцевих фінансових результатах, але ще не надійшла оплата від покупців, замовників; останніми серед оборотних активів подаються абсолютно ліквідні грошові кошти та їх еквіваленти [36, с. 337].

Особливим видом оборотних активів, що подаються окремою статтею, є витрати майбутніх періодів. Вони виникають, коли не співпали періоди здійснення витрат та одержання доходів за ними.

Відповідно до П(С)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність» окремим III розділом активу балансу подаються основні засоби, інші матеріальні активи, виведені зі складу необоротних та обліковувані як специфічна група товарів для продажу. Такий підхід дещо порушує описану вище логіку формування активу балансу, оскільки необоротні активи (навіть, якщо вони призначені для реалізації), не можуть вважати швидколіквідними, їх ще потрібно декапіталізувати при здійсненні факту продажу.

Пасив Балансу (Звіту про фінансовий стан) побудований за відношенням

до власності та зростанням терміновості повернення. Першим подається власний капітал: зареєстрований статутний капітал, капітал в дооцінках, резервний, додатковий капітал, що повертається власникам в останню чергу. Далі йде нерозподілений прибуток, який може бути реінвестований власниками, але й може використовуватись на виплату дивідендів. Власний капітал зменшується на величину регулюючих статей – неоплаченого і вилученого капіталу.

У II розділі пасиву «Довгострокові зобов'язання і забезпечення» відображаються залучені джерела з терміном повернення більше 12 місяців або операційного циклу. Довгострокові зобов'язання, на які нараховуються відсотки (кредити банків, з фінансової оренди, за облігаціями тощо), подаються в балансі за теперішньою вартістю – дисконтованою сумою майбутніх платежів. Довгострокові забезпечення розраховуються і записуються в баланс на основі прогнозних даних щодо майбутніх витрат на виплату відпусток, гарантійних зобов'язань з кредиту рахунку 47.

Поточні зобов'язання відображаються в балансі за сумою погашення щодо заборгованості за короткостроковими кредитами, векселями виданими, кредиторської заборгованості перед постачальниками, органами соціального страхування, з учасниками, за внутрішніми розрахунками. Окремо записуються поточні забезпечення, які планують використати протягом 12 місяців від дати балансу, а також доходи майбутніх періодів, отримані у поточному або попередніх звітних періодах.

Окремим IV розділом відображаються зобов'язання, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу, що регламентуються П(С)БО 27 [36, с. 338].

Отже, розглянута структура Балансу (Звіту про фінансовий стан) дає змогу пізнати підприємство, дати характеристику стану господарських засобів і джерел їх формування на звітну дату в грошовому вимірнику. Діючий в Україні бухгалтерський баланс призначено для одержання інформації, необхідної для управління діяльністю підприємства, а також для задоволення

потреб зовнішніх користувачів: статистичних, податкових, фінансових органів, банків, інвесторів та ін. Тому не випадково Баланс (Звіт про фінансовий стан) є першою формою фінансової звітності підприємства.

2.2. Інформаційне забезпечення і порядок складання Балансу (Звіту про фінансовий стан)

Відповідно до Методичних рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджених Міністерством фінансів України від 28.03.2013 № 433 [47] метою складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату.

Баланс підприємства за формою № 1 повинен містити:

- назву підприємства;
- місце знаходження (країну де зареєстроване підприємство);
- організаційно-правову форму господарювання;
- вид економічної діяльності за відповідними державними реєстрами;
- середню кількість працівників;
- адресу та телефон підприємства;
- валюту балансу та одиницю її виміру (тис. грн. без десяткових знаків);
- відмітку про складання балансу за НП(С)БО чи міжнародними стандартами фінансової звітності;
- дату, на яку складається Баланс (Звіт про фінансовий стан) [5, с. 94].

При заповненні Балансу (Звіту про фінансовий стан) (графа 3) дані на початок звітного періоду заповнюються із попереднього звіту, а дані на кінець звітного періоду (графа 4) заповнюються за залишками синтетичних рахунків з Головної книги за журнальною формою обліку або з оборотної відомості за

синтетичними рахунками при інших формах обліку.

При цьому, слід пам'ятати, що заповнюючи статті Балансу (Звіту про фінансовий стан) за звітний рік, необхідно забезпечити відповідність показників вступного сальдо (графа 3) організаційним змінам, що мали місце на підприємстві, наприклад, вибуття чи приєднання частки, структурних підрозділів, цілих підприємств, які відбулися станом на 1 січня звітного року, а також врахувати виправлення виявлених у звітному році таких помилок за минулі роки, які впливають на величину нерозподіленого прибутку (непокритого збитку), тобто наводиться скоригована величина відповідної статті Балансу станом на 31 грудня попереднього року [5, с. 95].

В Україні Баланс (Звіт про фінансовий стан) складають за методом - нетто, тобто валюта Балансу (Звіту про фінансовий стан) підраховується за виключенням сум за регулюючими рахунками. До регулюючих рахунків відносяться:

- знос необоротних активів (рахунок 13 «Знос необоротних активів»);
- резерв сумнівних боргів (рахунок 38 «Резерв сумнівних боргів»);
- вилучений капітал (рахунок 45 «Вилучений капітал»);
- неоплачений капітал (рахунок 46 «Неоплачений капітал»);
- частка перестраховиків у страхових резервах (рахунки 494-496).

Суми за регулюючими рахунками наводяться в Балансі (Звіті про фінансовий стан) у дужках і при підрахуванні підсумків віднімаються [5, с. 99].

Порядок складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) здійснюється у певній послідовності. Спочатку обробляються первинні документи, що фіксують господарські операції, наступним етапом є складання журналів та відомостей на основі відповідних первинних документів. Журнали заповнюються на основі нагромаджувальних та групувальних відомостей, які узагальнюють інформацію за кредитовим принципом. Усі журнали відображають кредитові обороти у кореспонденції з дебетом рахунків.

Потім здійснюється взаємоперевірка записів кореспондуючих рахунків у відомостях і журналах, а після цього переносяться записи з журналів у Головну

книгу. У Головній книзі відкривається одна сторінка на кожний синтетичний рахунок. Вона може відкриватися на місяць, квартал, півріччя, дев'ять місяців та рік.

Наступним етапом є складання оборотної відомості на основі Головної книги. Лише після складання оборотних відомостей можна заповнювати Баланс (Звіт про фінансовий стан) методом переносу залишків за рахунками на відповідні статті.

Зміст статей Балансу (Звіту про фінансовий стан) ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» та методика його складання наведені у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

**Інформаційне забезпечення та методика складання Балансу
(Звіту про фінансовий стан) ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський
трубопрокатний завод» за 2018 рік**

Стаття	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Джерела інформації: за даними бухгалтерського обліку (рахунки, субрахунки, подані відповідно з Інструкцією № 291)
АКТИВ				
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	3304	10545	
Первісна вартість	1001	14234	24223	Сальдо дебетове рах. 12
Накопичена амортизація	1002	10930	13678	Сальдо кредитове субрах. 133
Незавершені капітальні інвестиції	1005			Сальдо дебетове субрах. 151
Основні засоби:	1010	3023555	2970024	
Первісна вартість	1011	4453788	4821558	Сальдо дебетове рах. 10, 11, 16
Знос	1012	1430233	1851534	Сальдо кредитове субрах. 131, 132, 134
Інвестиційна нерухомість	1015			
Довгострокові біологічні активи:	1020			
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	968	34	Сальдо дебетове субрах. 141

Продовж. табл. 2.3

Стаття	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Джерела інформації: за даними бухгалтерського обліку (рахунки, субрахунки, подані відповідно з Інструкцією № 291)
інші фінансові інвестиції	1035			Сальдо дебетове субрах. 142, 143
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	24		Сальдо дебетове рах. 18
Відстрочені податкові активи	1045	436939	470459	Сальдо дебетове рах. 17
Інші необоротні активи	1090			Сальдо дебетове субрах. 152, 153, 154, 155, рах. 18, 19
Усього за розділом I	1095	3464790	3451062	Сума значень рядків 1001-1002, 1005, 1011-1012, 1015, 1020, 1030, 1035, 1040, 1045, 1090
II. Оборотні активи				
Запаси:	1100	772361	992550	Сальдо деб. рах. 20, 22, 23, 25, 26
Виробничі запаси	1101			Сальдо дебетове рах. 20, 22
Незавершене виробництво	1102			Сальдо дебетове рах. 23
Готова продукція	1103			Сальдо дебетове рах. 25, 26
Товари	1104			Сальдо дебетове рах. 28
Поточні біологічні активи	1110			Сальдо дебетове рах. 21
Векселі одержані	1120			Сальдо дебетове рах. 34
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	1125	5826187	9502785	Сальдо дебетове рах. 36
Дебіторська заборгованість за розрахунками:		717562	503724	
за виданими авансами	1130			Сальдо дебетове субрах. 371
з бюджетом	1135	100853	274431	Сальдо дебетове субрах. 641, 642
в т.ч. з податку на прибуток	1136	17625	17625	Сальдо дебетове субрах. 641
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1054429	151588	Сальдо дебетове субрах. 372, 374, 375, 376, 377, 685, рах. 63, 65
Поточні фінансові інвестиції	1160			Сальдо дебетове субрах. 35.2
Гроші та їх еквіваленти	1165	38920	277064	Сальдо дебетове субрах. 30, 31, 33, 351
Витрати майбутніх періодів	1170			Сальдо дебетове рах. 39
Інші оборотні активи	1190	5001	1115817	Сальдо дебетове субрах. 64.3, 64.4
Усього за розділом II	1195	8515313	12817959	Сума значень рядків 1100, 1110, 1120, 1125, 1130-1190
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200			Сальдо дебетове субрах. 286
Баланс	1300	11980103	16269021	Сума рядків 1095, 1195, 1200

Продовж. табл. 2.3

Стаття	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	Джерела інформації: за даними бухгалтерського обліку (рахунки, субрахунки, подані відповідно з Інструкцією № 291)
ПАСИВ				
I. Власний капітал				
Зареєстрований капітал	1400	100000	100000	Сальдо кредитове рах. 40
Капітал в дооцінках	1405	914903	782258	Сальдо кредитове рах. 41
Додатковий капітал	1410	163949	162935	Сальдо кредитове субрах. 42
Резервний капітал	1415			Сальдо кредитове рах. 43
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(705265)	(260460)	Сальдо кредитове субрах. 44.1 (сальдо дебетове субрах. 44.2)
Неоплачений капітал	1425			Сальдо кредитове рах. 46
Вилучений капітал	1430			Сальдо кредитове рах. 45
Неконтрольована частка	1490	2	2	
Усього за розділом I	1495	473589	784735	Сума рядків 1400 – 1415 + рядок 1420 (прибуток) (- рядок 1420 (збиток)) – рядок 1425 – рядок 1430
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	10		Сальдо кредитове рах. 54
Довгострокові кредити банків	1510			Сальдо кредитове субрах. 501, 502, 503, 504
Інші довгострокові зобов'язання	1515	3671137	3879075	Сальдо кредитове субрах. 505, 506, 511, 512, рах. 52
Довгострокові забезпечення	1520			Сальдо кредитове рах. 47
Цільове фінансування	1525			Сальдо кредитове рах. 48
Усього за розділом II	1595	3671147	3789075	Сума значень рядків 1500-1525
III. Поточні зобов'язання та забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	1499616	1679302	Сальдо кредитове рах. 60
Поточна заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	673887	699029	Сальдо кредитове рах. 61
товари, роботи, послуги	1615	588276	712775	Сальдо кредитове рах. 63, субрах. 685
розрахунки з бюджетом	1620	20774	7915	Сальдо кредитове субрах. 641
в т.ч. з податку на прибуток	1621			Сальдо кредитове субрах. 641
розрахунками зі страхування	1625	4588	8023	Сальдо кредитове рах. 65
розрахунками з оплати праці	1630	18248	28409	Сальдо кредитове рах. 66
з одержаних авансів	1635	37	5729	Сальдо кредитове субрах. 681

Продовж. табл. 2.3

Стаття	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Джерела інформації: за даними бухгалтерського обліку (рахунки, субрахунки, подані відповідно з Інструкцією № 291)
за розрахунками з учасниками	1640			Сальдо кредитове рах. 67
за внутрішніми розрахунками	1645			Сальдо кредитове субрах. 682, 683
Поточні забезпечення	1660	46086	42395	Сальдо кредитове рах. 47
Доходи майбутніх періодів	1665			Сальдо кредитове рах. 69
Інші поточні зобов'язання	1690	4983855	8511634	Сальдо кредитове субрах. 372, 643, 644, 684
Усього за розділом III	1695	7835367	11695211	Сума значень рядків 1600 – 1690
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700			Сальдо кредитове субрах. 68
Баланс	1900	11980103	16269021	Сума рядків 1495, 1595, 1695, 1700

Отже, в Балансі (Звіті про фінансовий стан) ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» відображено стан майна в активі та стан власного капіталу і зобов'язань в пасиві на початок і кінець звітного періоду, що дозволяє використовувати його дані для оцінки фінансового стану підприємства.

2.3. Порівняльний аналіз формування показників Балансу (Звіту про фінансовий стан) за міжнародними та національними стандартами

В сучасному середовищі з входженням України в світовий економічний простір, постала необхідність адаптації національної системи бухгалтерського обліку до вимог міжнародної практики, що реалізується за міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) (International Financial Reporting

Standards (IFRS)) та загальноприйнятими принципами обліку США Generally Accepted Accounting Principles (GAAP).

Фінансовий стан, одна з найважливіших характеристик господарської діяльності підприємств, що має відображення у бухгалтерському балансі. Питання формування балансу стосується будь-якого підприємства, що здійснює господарську діяльність. Однак баланси різних країн мають низку відмінностей, які необхідно враховувати, наприклад, при організації бізнесу за кордоном. Важливим є і виділення відмінностей в балансах за національними і міжнародними стандартами, тому що в Україні мають застосування і перші, і другі. Дослідження змін, що відбулися в результаті переходу до національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) є надзвичайно актуальним на сучасному етапі.

У всіх країнах бухгалтерський баланс підприємства є основним документом фінансової звітності, що являє собою головне джерело інформації про фінансово-майновий стан підприємства для зовнішніх і внутрішніх користувачів. Його основу у більшості країн складає головне балансове рівняння, що відображає взаємозв'язок та рівність між активами та пасивами. Деякі країни, зокрема країни англо-американської системи обліку: США, Велика Британія, Канада, Нідерланди, Австралія, не мають закріпленої форми балансу і відображають фінансовий стан підприємств, користуючись принципом повноти розкриття інформації про господарську діяльність [69].

Відмінностями у побудові бухгалтерського балансу в іноземних країнах вважають форму розташування активу та пасиву – вертикальна чи горизонтальна, а також принцип групування статей. Балансове розміщення статей може мати різні варіанти. Горизонтальна форма балансу використовується у Франції, Бельгії, Німеччині, Росії, Португалії, США, Італії, де актив відображається ліворуч, а пасив – праворуч. У Великій Британії традиційним є зворотне розміщення, тому статті балансу наводяться послідовно одна за одною. Існують країни, де використовуються або вертикальна, або горизонтальна форми балансу, з законодавчим закріпленням обох, до прикладу:

така ситуація у Нідерландах [69].

Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (International Accounting Standard Board (IASB)), що розташована у Лондоні, затверджено Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), які характеризуються як стандарти, що ґрунтуються на принципах. Тобто стандартизація МСФЗ не ставить метою деталізацію всіх процедур та механізмів фінансового обліку, не визначає форму балансу, але містить вимоги до розкриття статей активів, власного капіталу і зобов'язань. Зокрема, МСБО 1 «Подання фінансових звітів» визначає, що у балансі обов'язково повинні бути відображені наступні статті: нематеріальні активи; основні засоби; інвестиційна нерухомість; інвестиції, що обліковуються за методом участі в капіталі; біологічні активи; грошові кошти та їх еквіваленти; запаси; дебіторська заборгованість; інші фінансові активи; кредиторська заборгованість; забезпечення; інші фінансові зобов'язання; капітал; резерви; відстрочені податкові зобов'язання і відстрочені податкові активи [48].

У США існують організації, які формують національний облік і звітність. GAAP (Generally Accepted Accounting Principles) – це система бухгалтерських стандартів і процедур, яка визначається як стандарти, що ґрунтуються на правилах, і має побудову за принципом ієрархії, містить велику кількість документів, які розробляються державними органами (Securities and Exchange Commission – SEC, Government Accounting Standards Board – GASB) і професійними бухгалтерськими організаціями (AICPA, FASB, NAA, AAA, IMA). Кожна з них додає свій внесок в систему обліку США.

Оцінка статей балансу здійснюється відповідно до прийнятих у країні стандартів. Тому, розкриття реального фінансового стану підприємства залежить саме від достовірної і правильної оцінки. У табл. 2.4 наведені деякі відмінності щодо оцінки статей балансу згідно з вимогами загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку США (GAAP) і міжнародних стандартів фінансової звітності (IFRS).

Таблиця 2.4

**Відмінності щодо оцінки статей балансу згідно з вимогами
загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку США (GAAP) і
міжнародних стандартів фінансової звітності (IFRS)**

№ з/п	Назва статті балансу	Оцінка за GAAP	Оцінка за МСФЗ (IFRS)
1.	Нематеріальні активи і основні засоби	За залишковою вартістю	За залишковою вартістю
2.	Довгострокові інвестиції	1) за собівартістю; 2) за переоціненою вартістю; 3) за найменшою оцінкою	1) метод участі в капіталі; 2) метод консолідації; 3) за найменшою оцінкою
3.	Поточні інвестиції	1) за ринковою вартістю; 2) за найменшою оцінкою	1) за собівартістю; 2) за вартістю, що амортизується; 3) за ринковою вартістю
4.	Запаси	За меншою з двох оцінок: первісною (фактичною) вартістю або ринковою ціною	За собівартістю або за меншою з двох оцінок: первісною (фактичною) вартістю або ринковою ціною
5.	Дебіторська заборгованість	За чистою реалізаційною вартістю	За чистою реалізаційною вартістю
6.	Грошові кошти	За фактичною вартістю	За фактичною вартістю
7.	Короткострокові зобов'язання	За фактичною вартістю	За фактичною вартістю
8.	Довгострокові зобов'язання	1) за фактичною вартістю; 2) за приведеною вартістю	1) за фактичною вартістю; 2) за приведеною вартістю

Застосування технології бухгалтерського обліку включає в себе декілька етапів. У США використовується сім основних типів рахунків, які в свою чергу поділяються на три категорії: постійні рахунки (активи, пасиви, капітал акціонерів), тимчасові рахунки (рахунки прибутків і збитків), транзитні рахунки (доходи і витрати) [56].

У галузях економіки і торгово-промислових палатах Німеччини використовують план рахунків у вигляді класифікованого переліку і номенклатури рахунків. Допускається заміна їх назв на номери. Номенклатура рахунків у цій країні має десяткову систему – складається з 10 розділів, 10 груп за кожним розділом, 10 субрахунків за кожним рахунком [57].

В іспанському законодавстві передбачено ведення бухгалтерського обліку за повною або скороченою формою звітності. Скорочений баланс

включає інформацію, поділену на два розділи: актив і пасив. У активній частині балансу висвітлюється інформація про обсяг капіталу (основного та оборотного); витрати на попередню оплату короткострокових зобов'язань та інше. Пасив скороченого балансу показує суму власного капіталу, прибутку, резерву на непередбачені ситуації та платежі, суму довгострокових зобов'язань організації [58].

У бухгалтерському обліку Польщі використовують Промислову номенклатуру рахунків, затверджену законодавством. Законом також передбачено створення власного додаткового плану рахунків будь-яким підприємством. Ще один варіант ведення бухгалтерського обліку передбачає застосування планів рахунків, який розробляє Комісія з цінних паперів та Міністерство фінансів. У балансі подається наступна інформація про власний капітал: засновницький капітал, належні до сплати внески до власного капіталу, капітал запасний, капітал резервний, залишковий резервний капітал, нерозподілений фінансовий результат поточного і минулих років, відрахування та покриття від фінансового результату поточного оборотного року [51].

Відсутня загальноприйнята форма балансу у Нідерландах та у Швейцарії. Законодавство щодо бухгалтерського обліку не забороняє використання обох форм запису балансу (вертикальної і горизонтальної). Відсутній чітко визначений порядок класифікації статей балансу [69]. Так, оборотні засоби і поточна кредиторська заборгованість можуть бути подані як до, так і після основних засобів і капіталу. Проте законом визначено загальну структуру балансу. Кодекс зобов'язань виділяє основні чотири розділи: основні та оборотні засоби, кредиторську заборгованість та капітал.

Своєрідними в плані формування бухгалтерського балансу є Об'єднані Арабські Емірати. Підприємство країни звільняється від усіх податків, якщо воно засновано у вільній зоні. Єдиною вимогою є те, що підприємницька діяльність і управління компанією мають здійснюватися за межами країни, а в ОАЕ компанія повинна мати зареєстрований офіс і вести бухгалтерський облік. Тим не менше, немає необхідності здавати бухгалтерський баланс.

Мінімальний статутний капітал не встановлений, зазвичай його розмір становить 10 000 дирхамів ОАЕ (близько 63500 грн). Учасник і офіційний представник не обов'язково повинні бути мешканцями ОАЕ [69].

Фінансові звіти різних країн відрізняються також за критеріями групування статей у балансі. Економічний зміст виступає принципом групування в італійському і німецькому бухгалтерських балансах.

Низка країн групують статті у балансі за ступенем ліквідності. У Франції, Німеччині, Україні, Молдові, Росії, де основою національних стандартів є Міжнародні стандарти фінансової звітності, статті розміщуються за ступенем зростання ліквідності, а в Естонії та країнах англо-американської облікової системи – за ступенем спадання ліквідності. Цікавим є групування основних компонентів балансу у США, які подаються наступним чином: актив – за спадом ліквідності; зобов'язання – за строками їх списання; власний капітал – за постійністю (першими вказуються статті, на які зміни мають найменший вплив) [69].

Дослідженням з'ясовано, що країни з єдиним загальнообов'язковим планом рахунків мають і загальноприйнятну форму балансів. А підприємства країн з правом розробляти власний план рахунків, мають і довільну форму балансу. У цьому випадку державне законодавство регламентує тільки базовий інформаційний перелік, який повинен містити бухгалтерський баланс будь-якого підприємства.

Адресна частина балансу, що містить найменування фірми, її юридичний статус й дату складання, майже не відрізняється у різних країнах. Варто акцентувати увагу, що дата складання фінансової звітності може бути будь-якою, з єдиною вимогою постійності обраної дати. Для більшості країн це останній день звітного періоду (місяця, кварталу, року).

За наведеним аналізом відмінностей між національними і міжнародними обліковими стандартами ідентифіковано розбіжності у формі балансу, поділу статей на поточні та непоточні активи і зобов'язання, ступені детальності інформації, приведеної у звіті (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Розбіжності у методиках формування балансу згідно НП(с)БО та МСФЗ

Критерій	МСФЗ	НП(С)БО
Побудова	Не регламентовано; наведено приблизний перелік статей балансу	Регламентована – в активі розкривається інформація щодо необоротних активів, оборотних активів, витрат майбутніх періодів; у пасиві – власного капіталу, забезпечення виплат і платежів, довгострокових та поточних зобов'язань, доходів майбутніх періодів.
Порядок викладення інформації	Передбачається розмежування активів і зобов'язань на поточні і непоточні, за винятком випадків, коли подання інформації у балансі базується на ліквідності.	Інформація щодо активів розкривається у порядку зростаючої ліквідності, щодо зобов'язань – у порядку черговості їх погашення.
Можливість зміни складу статей	Передбачено у разі необхідності розкриття суттєвої інформації згідно з нормами інших стандартів, або з метою забезпечення достовірності та правдивості інформації про активи, зобов'язання і капітал.	Не передбачено. Додаткові рядки вводять для розкриття інформації щодо інвестиційної нерухомості, необоротних активів, зобов'язань, пов'язаних з необоротними активами.
Розкриття інформації про фінансові активи	Інформацію щодо фінансових активів слід розкривати окремо.	Окремих рядків не передбачено, фінансові активи можуть поєднуватися з нефінансовими, наприклад, інша дебіторська заборгованість.

Однак, відмінності у формуванні балансу наявні не тільки для різних країн та національних чи міжнародних стандартів, а й для вітчизняних положень. З переходом до складання фінансової звітності за національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку внесено деякі зміни, доповнення або спрощення. До прикладу, в НП(С)БО зазначено, що малі підприємства та представництва іноземних підприємств, що застосовують національні стандарти, можуть використовувати скорочені форми балансів. Також, передбачено право не відображати статті, що не містять інформації, яка потребує розкриття (але таке право не діє, якщо ця інформація мала місце у минулому звітному періоді), а також додавати статті (з оригінальною назвою і кодом рядка, які входять до списку додаткових статей фінансової звітності) у

випадку суттєвості інформації і можливості її достовірного визначення [50]. А за П(С)БО: у рядках статей, де відсутні дані, ставився прочерк.

Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку керуються у своїй господарській діяльності юридичні особи різних форм власності, однак підприємства державної форми власності, на сьогодні, складають фінансову звітність за міжнародними стандартами (МСФЗ). Згідно НП(С)БО, правом використовувати міжнародні стандарти наділені ще й ті підприємства, які закріпили таке рішення у своїй обліковій політиці за власним бажанням (але це не стосується тих малих і середніх підприємств, що не входять до сфери дії міжнародних стандартів фінансової звітності).

У П(С)БО передбачено, що економічні показники діяльності філій, представництв, відділень та інших відокремлених підрозділів підприємства включаються до загального балансу. НП(С)БО не виключає складання такими суб'єктами господарської діяльності окремого балансу. При його створенні первинні дані про всі господарські операції вносяться у спеціально відкриті реєстри бухгалтерського обліку (важливо, що у загальному балансі підприємства, складеного з урахуванням показників окремих балансів, не відображаються взаємні зобов'язання у рівній сумі) [50].

Також, необхідно зазначити відсутність у балансі, за НП(С)БО, деяких рядків, а саме: залишкова вартість нематеріальних активів, основних засобів та довгострокових біологічних активів; чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості та резерв сумнівних боргів; грошові кошти в іноземній валюті; пайовий капітал; інший додатковий капітал; відстрочені податкові зобов'язання; витрати і доходи майбутніх періодів з окремих розділів перейшли у розділ 2 (активу) «Оборотні активи» та розділ 3 (пасиву) «Поточні зобов'язання і забезпечення» відповідно та інші. У балансі за НП(С)БО, на відміну від П(С)БО, наявний 3 розділ активу «Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття» (відображається інформація про необоротні активи, для яких: економічні вигоди очікується отримати від їх продажу, а не від їх використання за призначенням; вони готові до продажу; умови їх

продажу відповідають звичайним умовам продажу для подібних активів; здійснення їх продажу має високу ймовірність, якщо адміністрація підприємства розробила план або контракт про продаж, а також здійснюється їх пропозиція на ринку за ціною справедливої вартості), а також 4 розділ пасиву – «Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття» [50].

Висновки за розділом 2

На сьогодні зміст і форма Балансу (Звіту про фінансовий стан) визначається нормативним документом, а саме Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку № 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" № 73 від 07.02.2013 р.

НП(С)БО 1 на відміну від раніше діючих національних стандартів, жорстко не регулює формат складання цього звіту, а лише містить ряд мінімальних вимог до статей, які обов'язково повинні бути включені до його складу. Детальний аналіз змісту Балансу (Звіту про фінансовий стан) показав, що загальні підходи до його побудови збереглися. Баланс (Звіт про фінансовий стан) включає заголовок та основні її елементи - розділи та статті.

За формою бухгалтерський баланс - це таблиця, у лівій стороні якої відображаються склад і розміщення господарських засобів і яка називається активом, а у правій стороні, що називається пасивом, відображаються джерела формування господарських засобів (у перекладі з латинської слово "актив" означає дійовий, діяти, діяльність; слово "пасив" - утриманий, бездіяльний). Слова "актив" і "пасив" означають відповідні сторони балансу. Це так звана горизонтальна форма побудови балансу, як правило, характерна для Німеччини, Італії, Росії, України. Скажімо, в Англії, США використовують

вертикальну форму побудови балансу: спочатку показують склад активу, а потім - пасиву.

Форма Балансу (Звіту про фінансовий стан) ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» побудована за принципом балансу-нетто, в якому основні засоби і нематеріальні активи відображаються за залишковою вартістю.

Основою для заповнення Балансу (Звіту про фінансовий стан) ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод», тобто формування певної його статті, є бухгалтерські записи про залишки (сальдо) на кінець звітного періоду на синтетичних рахунках і субрахунках 1-6 класів Плану рахунків.

У результаті дослідження проведено порівняльний аналіз змісту та порядку складання балансу різних країн згідно вимог міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), загальноприйнятих принципів обліку США (GAAP) та національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (НП(С)БО). Виявлено основні відмінності в засадах формування балансів, а саме: за формою (вертикальні і горизонтальні); за ступенем ліквідністю статей – в порядку її зниження або зростання (США має унікальну систему групування статей); самостійність підприємств деяких країн у обранні критеріїв групування і форми розміщення статей. Ідентифіковано розбіжності методики формування статей балансу згідно вимог НП(С)БО та МСФЗ.

Аналіз методики складання балансів показав, що міжнародні стандарти є більш гнучкими, не містять регламентів за побудовою балансу, групують статті за критерієм поточності (НП(С)БО – за критерієм ліквідності), передбачають можливість зміни складу статей та відокремлене розкриття фінансових активів, на відміну від вимог НП(С)БО. Зазначено, що запозичення закордонного досвіду облікової системи сприятиме створенню дієвого механізму для прийняття управлінських рішень, спрямованих на швидке орієнтування суб'єктів господарювання в системі сучасних інтеграційних процесів.

РОЗДІЛ 3

ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ БАЛАНСУ (ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН) В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

3.1. Аналіз майна підприємства та джерел його формування

Одним з найважливіших факторів будь-якого виробництва є структура майна підприємства, а ефективність його використання безпосередньо впливає на кінцевий результат господарської діяльності підприємства. Майно підприємства є одним із найважливіших об'єктів економічного аналізу. Оцінка майнового стану підприємства за концептуальним підґрунтям та інструментальним наповненням є складовою системи фінансового аналізу. Ринкова відокремленість підприємств спрямовує управління ними на збереження їх майна, а управління майном є визначальним і стратегічно важливим чинником підтримання фінансового стану підприємства на належному рівні.

Баланс підприємства, актив якого відображає майно, а пасив – джерела його утворення і зобов'язання, в документах, що регламентують бухгалтерський облік, називають звітом про фінансовий стан. Тому необхідно дослідити поняття „фінансовий стан” і його співвідношення з категорією „майновий стан”.

На думку А. В. Черепа та Л. А. Кириченко, фінансовий стан підприємства – це показник його фінансової конкурентоспроможності, тобто кредитоспроможності, платоспроможності, виконання зобов'язань перед державою та іншими підприємствами.

Н. В. Колчина вважає, що це „здатність підприємства фінансувати свою діяльність, що характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами”.

Фінансовий стан можна розглядати як сукупність майнових прав і зобов'язань, що мають переважно грошовий характер, обслуговують процес

формування, розподілу і використання фондів грошових коштів, необхідних здійснення підприємницької діяльності та забезпечення інтересів власників. Фінансовий стан опосередковано відображає визнання ринком результатів діяльності підприємства і якості управління його майном. Як наслідок, майновий стан підприємства можна розглядати як склад і співвідношення майнових прав та зобов'язань, що виникають в процесі управління майном, а також економічно та соціально впливають на внутрішню організацію і позиції підприємства у зовнішньому середовищі.

Таким чином, обидва поняття є взаємопов'язаними, оскільки майновий стан впливає на фінансовий, а останній є однією з якісних характеристик майнового, є складовою частиною, але за деякими параметрами виходить за межі майнового стану.

Майновий стан підприємства характеризується використанням засобів (активів) і джерел їх формування (пасивів). Джерелом інформації для оцінки майнового стану є Баланс (Звіт про фінансовий стан). Під час аналізу активу й пасиву Балансу (Звіту про фінансовий стан) визначаються показники структури, динаміки, структурної динаміки, а саме: абсолютні величини за статтям активу і пасиву балансу на початок і кінець періоду та зміни абсолютних величин; питома вага окремих статей у валюті балансу на початок і кінець періоду та зміни у питомій вазі; зміни статей балансу на кінець періоду у порівнянні із відповідними значеннями на початок періоду (абсолютні прирости і темпи росту).

Розраховані показники порівнюються із аналогічними за попередні звітні періоди, на основі чого робляться висновки про їх динаміку. Аналіз статей активу й пасиву Балансу (Звіту про фінансовий стан) дозволяє відповісти на питання, за рахунок яких джерел відбувався приріст нових засобів і напрямки їх вкладення, позитивні і негативні тенденції таких змін. Для оцінки майнового стану розглядаються також показники, що характеризують виробничий потенціал підприємства, такі як коефіцієнт зносу, коефіцієнти оновлення і вибуття основних засобів.

У процесі аналізу Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства, що функціонує в інформаційній економіці, доцільне використання таких основних методів:

– горизонтального аналізу – аналізу динаміки статей Балансу (Звіту про фінансовий стан) за звітний період, (кілька звітних періодів), визначення абсолютних і відносних показників змін за статтями балансу (звіту про фінансовий стан) та визначення тенденцій розвитку в часі (тренду) показників;

– вертикального аналізу – аналізу структури, при якому розраховується питома вага окремих статей Балансу (Звіту про фінансовий стан) у певному результуючому показнику: питома вага необоротних активів, оборотних активів, необоротних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття у валюті балансу, питома вага кожної результуючої статті необоротних активів у сумі необоротних активів, питома вага кожної статті оборотних активів у сумарних оборотних активах, питома вага власного капіталу, довгострокових і поточних зобов'язань і забезпечень, зобов'язань за необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття у валюті балансу, питома вага кожної статті власного капіталу у сумарному власному капіталі, питома вага кожної статті довгострокових зобов'язань і забезпечень у сумарних довгострокових зобов'язаннях і забезпеченнях, питома вага кожної статті поточних зобов'язань і забезпечень у сумарних поточних зобов'язаннях і забезпеченнях, темп приросту питомої ваги за кожною статтею;

– коефіцієнтного аналізу, за допомогою якого встановлюються взаємозв'язки між показниками на основі розрахунку співвідношення між абсолютними показниками за статтями балансу або іншими абсолютними показниками, які розкриваються у фінансовій звітності;

– експрес-аналізу, як комбінованого методу, що поєднує процедури горизонтального, вертикального, коефіцієнтного аналізу.

Нами проведено аналіз складу, структури та динаміки майна ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод», результати якого наведено у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Структура та динаміка майна за складом і розміщенням

ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2016-2018 рр., тис.грн (станом на кінець року)

Показники	2016 рік		2017 рік		2018 рік		Відхилення (+;-) від 2018 року; %				Темп змін у 2018 році по відношенню до, %	
	сума, тис.грн.	пито ма вага, %	сума, тис.грн.	пито ма вага, %	сума, тис.грн.	пито ма вага, %	Від 2016 року		Від 2017 року		2016р.	2017р.
							сумі, тис.грн.	структур- рі, в.п.	сумі, тис.грн.	структу- рі, в.п.		
1.Необоротні активи												
1.1.Нематеріальні активи	4197,0	0,0	3304,0	0,0	10545,0	0,1	6348,0	0,0	7241,0	0,0	251,3	319,2
1.2.Незавершене будівництво	101439,0	0,9	210954,0	1,8	0,0	0,0	-101439,0	-0,9	-210954,0	-1,8	0,0	0,0
1.3. Залишкова вартість основних засобів	2701568,0	24,9	2812601,0	23,5	2970024,0	18,3	268456,0	-6,7	157423,0	-5,2	109,9	105,6
1.4.Довгострокові фінансові інвестиції	1000,0	0,0	968,0	0,0	34,0	0,0	-966,0	0,0	-934,0	0,0	3,4	3,5
1.5. Довгострокова дебіторська заборгованість	85,0	0,0	24,0	0,0	0,0	0,0	-85,0	0,0	-24,0	0,0	0,0	0,0
1.6. Відстрочені податкові активи	260272,0	0,0	436939,0	0,0	470459,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	180,8	107,7
1.7.Інші необоротні активи	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
УСЬОГО	3068561,0	28,3	3464790,0	28,9	3451062,0	21,2	382501,0	-7,1	-13728,0	-7,7	112,5	99,6

Продовж. табл. 3.1

Показники	2016 рік		2017 рік		2018 рік		Відхилення (+;-) від 2018 року; %				Темп змін у 2018 році по відношенню до, %	
	сума, тис.грн.	пито ма вага, %	сума, тис.грн.	пито ма вага, %	сума, тис.грн.	пито ма вага, %	Від 2016 року		Від 2017 року		2016р.	2017р.
							сумі, тис.грн.	структур- рі, в.п.	сумі, тис.грн.	структу- рі, в.п.		
2.Оборотні активи												
2.1.Запаси	460072,0	4,2	772361,0	6,4	992550,0	6,1	532478,0	1,9	220189,0	-0,3	215,7	128,5
2.2.Кошти у розрахунках	7284185,0	67,2	7683542,0	64,1	10432528,0	64,1	3148343,0	-3,1	2748986,0	0,0	143,2	135,8
2.3.Грошові кошти та їх еквіваленти	21218,0	0,2	38920,0	0,0	277064,0	1,7	255846,0	1,5	238144,0	1,4	У 13 разів	У 7 разів
2.4.Інші оборотні активи	194,0	0,0	5001,0	0,0	1115817,0	6,9	1115623,0	6,9	1110816,0	6,8	575163,4	22311,9
2.5 .Витрати майбутніх періодів	988,0	0,0	15489,0	0,0	0,0	0,0	-988,0	0,0	-15489,0	0,0	0,0	0,0
УСЬОГО	7765669,0	71,7	8499824,0	70,9	12817959,0	78,8	5052290,0	7,1	4318135,0	7,8	165,1	150,8
3.Необоротні активи, утримувані	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
УСЬОГО	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Разом майна	10834230,0	100,0	11964614,0	99,8	16269021,0	100,0	5433803,0	0,0	4288918,0	0,1	150,1	135,8

На основі структури змін в активі та пасиві можна зробити висновки про те, які джерела в основному забезпечували надходження нових коштів і в які активи вони були інвестовані.

Майно ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубний завод» на кінець 2018 року становить 16269021 тис. грн., що на 5433803 тис. грн. або на 50,1% більше показника 2016 року, та на 4288918 тис. грн., або на 35,8 % більше, ніж у 2017 році.

За абсолютною сумою необоротні активи у 2018 році у порівнянні з 2016 роком зросли на 382501 тис. грн., або на 12,5 % у порівнянні з 2017 роком навпаки зменшились на 13728 тис. грн. або на 0,4% .

Оборотні активи в цілому зросли на 5052290 тис. грн., або на 65,1% проти 2016 року та на 4318135 тис. грн., або на 50,8% проти 2017 року. У 2018 році залишки запасів в порівнянні з 2016 роком зросли на 532478 тис. грн., або на 15,7%, а у порівнянні з 2017 роком - на 220189 тис. грн., або на 28,5%.

Грошові кошти та їх еквіваленти зросли на 255846 тис. грн., або у 13 разів проти 2016 року, та на 238144 тис. грн., або у 7 разів, що характеризує діяльність підприємство негативно.

Кошти у розрахунках також мають тенденцію до зростання. Так, у 2018 році загальна величина коштів у розрахунках склала 10432528 тис. грн., що більше показника 2016 року на 3148343 тис. грн., або на 43,2% та на 2748986 тис. грн., або на 35,8% у порівнянні з 2017 роком.

Таким чином, загальні зміни у структурі та динаміці статей активів підприємства за складом та розміщенням можна оцінити позитивно.

Важливою характеристикою майна підприємства є аналіз джерел формування активів.

З даних табл. 3.2 можна побачити, що ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубний завод» має власний капіталу у 2018 році 784733 тис. грн. або 48% у загальній структурі балансу, що менше показника 2016 року на 826918 тис. грн., або на 51,3% та на 311146 тис. грн., або на 65,7% більше в порівнянні з 2017 роком.

Таблиця 3.2

**Структура та динаміка майна за джерелами утворення ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський
трубопрокатний завод» за 2016 -2018 рр., тис. грн.**

Показник	2016		2017		2018		Відхилення (+,-) 2018 р.				Темп змін у 2018 році по відношенню до, %	
	сума, тис.грн.	питома вага, %	сума, тис.грн.	пито ма вага, %	сума, тис.грн.	пито ма вага, %	від 2016 р.		від 2017 р.		2016 р.	2017 р.
							сумі, тис.грн.	структ урі, в.п.	сумі, тис.грн.	структу рі, в.п.		
1.Власний капітал												
1.1.Статутний капітал	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.Пайовий капітал	100000,0	0,9	100000,0	0,8	100000,0	0,6	0,0	-0,3	0,0	-0,2	100,0	100,0
1.3.Додатковий вкладений капітал	1060065,0	9,8	914903,0	7,6	782258,0	4,8	-277807,0	-5,0	-132645,0	-2,8	73,8	85,5
1.4. Інший додатковий капітал	165585,0	1,5	163949,0	1,4	162935,0	1,0	-2650,0	-0,5	-1014,0	-0,4	98,4	99,4
1.5.Резервний капітал	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.6.Нерозподілений прибуток	286001,0	2,6	0,0	0,0	0,0	0,0	-286001,0	-2,6	0,0	0,0	0,0	0,0
(непокритий збиток)	0,0	0,0	705265,0	0,0	260460,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	36,9
1.6.Неоплачений капітал	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.7. Вилучений капітал	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
УСЬОГО	1611651,0	14,9	473587,0	4,0	784733,0	4,8	-826918,0	-10,1	311146,0	0,9	48,7	165,7

Продовж. табл. 3.2

Показник	2016		2017		2018		Відхилення (+,-) 2018 р.				Темп змін у 2018 році по відношенню до, %	
	сума, тис.грн.	питома вага, %	сума, тис.грн.	пито ма вага, %	сума, тис.грн.	пито ма вага, %	від 2016 р.		від 2017 р.		2016 р.	2017 р.
							сумі, тис.грн.	структ урі, в.п.	сумі, тис.грн.	структу рі, в.п.		
2.Поточні зобов'язання												
Позиковий капітал	9223565,0	85,1	11506514,0	96,0	15484286,0	95,2	6260721,0	10,1	3977772,0	-0,9	167,9	134,6
2.1.Забезпечення наступних витрат та платежів	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2. Довгострокові зобов'язання	3240462,0	29,9	3671147,0	30,6	3789075,0	23,3	548613,0	-6,6	117928,0	-7,4	116,9	103,2
2.3.Короткострокові зобов'язання	5983103,0	55,2	7835367,0	65,4	11695211,0	71,9	5712108,0	16,7	3859844,0	6,5	У 2 рази	149,3
2.3.1. Короткострокові кредити банків та поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1939309,0	17,9	2173503,0	18,1	2378331,0	14,6	439022,0	-3,3	204828,0	-3,5	122,6	109,4
2.3.2. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	322686,0	3,0	588276,0	4,9	712775,0	4,4	390086,0	1,4	124499,0	-0,5	У 2 рази	121,2
2.3.3. Поточні зобов'язання за розрахунками	31254,0	0,3	43647,0	0,4	50075,0	0,3	18822,0	0,0	6429,0	-0,1	160,2	114,7
2.3.4.Інші поточні зобов'язання	3689854,0	34,1	5029941,0	42,0	8554023,0	52,6	4864175,0	18,5	3524088,0	10,6	У 2,3 рази	170,1
2.4.Доходи майбутніх періодів	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
УСЬОГО	9223565,0	85,1	11506514,0	96,0	15484286,0	95,2	6260721,0	10,1	3977772,0	-0,9	167,9	134,6
Р А З О М	21670432,0	100,0	25370732,0	100,0	33058951,0	100,0	12781899,0	1,6	8133031,0	-4,3	152,6	130,3

Інший додатковий капітал у 2018 році становив 162935 тис. грн, що на 2650 тис. грн. або на 1,6% менше, ніж у 2016 році та на 1014 тис. грн, або на 0,6% менше, ніж у минулому році.

Позиковий капітал підприємства протягом 2016-2018 років представлено як короткостроковими так і довгостроковими зобов'язаннями. Збільшення позикових коштів у 2018 році відбулось, головним чином, внаслідок їх зростання.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги у 2018 році становила 712775, тис. грн., або 4,4% у загальному розмірі залученого капіталу, що на 390086 тис. грн. більше ніж у 2016 році або у 2 рази та на 124499 тис. грн., або на 21,2% більше ніж у минулому 2017 році.

Поточні зобов'язання за розрахунками у 2018 році становили 50075 тис. грн. та склали 0,3% у загальній вартості джерел утворення майна, що на 60,2 більше ніж у 2016 році та на 14,7% більше, ніж у 2017 році. Отже, підприємство протягом останніх трьох років постійно накопичувало кредиторську заборгованість.

Інші поточні зобов'язання у 2018 році склали 8554023 тис. грн., або 52,6% у загальній вартості джерел утворення майна. У 2018 році інші поточні зобов'язання у порівнянні з 2016 роком зросли на 4864175 тис. грн., або у 2,3 рази, а у порівнянні з 2017 роком - на 3524088 тис. грн., або на 70,1%.

Довгострокові зобов'язання підприємства у 2018 році становили 3789075 тис. грн., та склали 23,3% від загальної вартості джерел утворення майна, а у порівнянні з 2017 роком - на 117928 тис. грн. або 3,2%.

Отже, аналіз структури активів за джерелами формування за 2016-2018 роки дозволив встановити, що у 2018 році в порівнянні з попереднім 2017 роком спостерігається зростання величини позикового капіталу.

3.2. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства

Функціонування ринкової економіки, як і будь-якої економічної системи, не є рівномірним і безперервним. Економічне зростання час від часу чергується з процесами застою та спаду, тобто зниженням усієї економічної та ділової активності. Такі періодичні коливання свідчать про циклічний характер економічного розвитку. Тобто ринкове саморегулювання на певному етапі зумовлює виникнення економічних криз, які й надалі його супроводжують. Нині весь світ та, зокрема, й Україна переживає саме такий етап спаду всіх чинників розвитку економіки в цілому. Світова фінансова криза, що зачепила в тій чи іншій мірі економіки більшості країн світу. В тому числі наслідки кризи були відчутні і в Україні. Особливо відчутний вплив в Україні фінансова криза має на галузь чорної та кольорової металургії.

Сучасний розвиток нашої економіки можна охарактеризувати як період потрясінь. Зміни, пов'язані з ризиками, збитками та умовами прогресуючої світової кризи стали нормою сьогодення. Якщо підприємства не будуть прямувати до змін, які охоплюють весь сучасний світ, вони зазнають краху й збанкрутують. У період світової кризи будуть виживати тільки лідери змін – ті, які швидко адаптуються до її тенденцій, використовуючи всі можливі перспективи виходу з неї. Світовий досвід вчить нас тому, що дійсне просування на шляху реформ залежить від змін у виробничій сфері та знаходженні ефективних форм господарювання. Важливу роль в цьому процесі в Україні відіграє об'єктивний аналіз фінансового стану підприємств. Тому основним завданням повинна стати розробка нових механізмів управління фінансовим станом підприємства. Ефективна діяльність підприємства залежить від багатьох чинників, проте одним з найважливіших є фінансовий стан. Але сьогодні немає чіткого визначення сутності поняття "фінансовий стан підприємства", а також загальноприйнятої точки зору щодо його трактування.

На сучасному етапі розвитку науки не сформувалось загальноновизнаного підходу до визначення сутності ліквідності і платоспроможності. Найбільш

поширене визначення платоспроможності – це можливість підприємства наявними грошовими коштами (ресурсами) своєчасно погасити свої короткострокові зобов'язання [81, с. 53].

Більш ширше визначення наведено в науковій літературі, згідно якого платоспроможність підприємства характеризується його можливостями здійснювати чергові платежі і виконувати грошові зобов'язання за рахунок готівкових коштів і активів, достатніх для розрахунків. [4, с. 110].

Отже, платоспроможність розглядається як характеристика готовності підприємства постійно розраховуватися за своїми зобов'язаннями, строк сплати яких настав. Проте слід погодитись з більшістю аналітиків, що категорії ліквідності та платоспроможності близькі за змістом, але перша більш містка, бо від ліквідності балансу залежить платоспроможність. Ліквідність характеризується як спосіб підтримання платоспроможності [7, с. 115].

Дослідження платоспроможності в науковій літературі має певні особливості, що обумовлено характером інформаційної бази підприємства та періодом оцінки. Згідно інформаційного забезпечення виділяють статистичну та динамічну платоспроможність [2, с. 276].

Визначення платоспроможності здійснюється на певну дату і є характеристикою здатності підприємства виконувати платіжні зобов'язання за рахунок реальних грошових коштів. В основі дослідження динамічної платоспроможності розглядають аналіз грошового обороту підприємства, тобто визначення та порівняння обсягів вхідного (надходження коштів) і вихідного (витрачання коштів) грошових потоків підприємства протягом певного періоду часу. За періодом оцінки в науковій літературі виділено поточну (фактичну) та перспективну платоспроможність [2, с. 276].

М.Д. Білик відзначає, що «одним із найважливіших критеріїв фінансового стану підприємства є оцінка його платоспроможності, під якою розуміють здатність підприємства вчасно й повністю розраховуватися за своїми довгостроковими зобов'язаннями» [7, с. 216].

У цьому визначенні відсутні короткострокові зобов'язання та витрати на

поточну діяльність підприємства, без чого існування підприємства втрачає сенс. А.Д. Шеремет, стверджує, що «...платоспроможність підприємства визначається як здатність покриття усіх зобов'язань підприємства (короткострокових та довгострокових) усіма активами».

На наш погляд, у цьому визначенні А.Д. Шеремет поняття «платоспроможність» дорівнює поняттю «ліквідність».

Н.В. Тарасенко дає такий варіант трактування платоспроможності: «Оцінка платоспроможності проводиться на основі характеристики ліквідності активів», що означає «спроможність перетворення активу в готівку». Даний підхід свідчить про тотожність понять «платоспроможність» і «ліквідність». Однак, на наш погляд, це неможливо робити, так як частина пасивів є довгостроковими і не вимагає негайного погашення. У міжнародній практиці платоспроможність означає достатність ліквідних активів для погашення в будь-який момент всіх своїх короткострокових зобов'язань перед кредиторами [7, с. 86].

Ю.М. Воробйов дає таке визначення: «платоспроможність - це здатність суб'єкта господарювання своєчасно і в повному обсязі виконувати свої зобов'язання, які базуються на торгових, кредитних та інших операціях грошового характеру».

На наш погляд, це визначення не вказує, для чого необхідні ці витрати та не уточнюється, які фінансові зобов'язання маються на увазі. Бочаров В.В. відзначає, що платоспроможність відбиває можливість і здатність підприємства повно і своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання перед внутрішніми та зовнішніми партнерами, а також перед державою [2, с. 119].

У цьому визначенні не уточнюється строк фінансових зобов'язань. Цалко Ю.С. дає таке визначення: «Платоспроможність - це можливість підприємства своєчасно задовольняти платіжні вимоги постачальників, повертати кредити і позики, видавати заробітну плату, вносити платежі до бюджету» [7, с. 98].

У цьому визначенні не вказано, що платіжні вимоги повинні бути негайно

погашені. Водночас звернемо увагу, що одні дослідники ототожнюють платоспроможність з ліквідністю, інші дотримуються протилежної думки і наголошують на недоцільності такого узагальнення.

За результатами проведеного дослідження теоретичних основ визначення платоспроможності підприємства доцільно його окреслити, на противагу найбільш поширеному його трактуванню як найважливішому показнику фінансового стану, як динамічного поняття. За такого підходу платоспроможність можна трактувати, як здатність підприємства в повному обсязі та у визначений термін розраховуватися з партнерами, робітниками та державою за своїми зобов'язаннями, які повинні бути негайно погашені, за допомогою фінансових ресурсів, і спроможність здійснювати безперервну фінансово-господарську діяльність та мати фінансову можливість для подальшого розвитку.

Платоспроможність означає наявність у підприємства грошових коштів та їхніх еквівалентів, достатніх для розрахунків по кредиторській заборгованості, що потребує негайного погашення. Тобто основними ознаками платоспроможності є: а) наявність в достатньому обсязі коштів на поточних рахунках; б) відсутність простроченої кредиторської заборгованості.

Управління платоспроможністю полягає в аналізі та управлінні рухом грошових потоків, тобто передбачає цілеспрямований вплив на процеси акумуляції грошових коштів, а отже, цілеспрямований вплив на процеси акумуляції грошових коштів, їхнє витрачання та перерозподіл. Для ефективного управління платоспроможністю необхідно визначити, які види діяльності і елементи активів чи пасивів сприяли зростанню чи зменшенню грошових коштів, і якою мірою. При цьому обов'язково потрібно врахувати особливості та тривалість операційного та фінансового циклів підприємства в розрізі окремих видів діяльності, а потім визначати, в якому напрямку необхідно змінити ці чи інші статті бухгалтерської звітності, щоб сума грошового потоку збільшилася.

Підходи науковців до визначення сутності платоспроможності

підприємства можна звести до таких трьох підходів:

- 1) платоспроможність визначається наявністю власних обігових коштів та здатністю покривати збитки;
- 2) платоспроможність визначається як здатність підприємства виконувати свої зобов'язання;
- 3) платоспроможність представлена як важливий показник фінансової стійкості.

Розглянемо перший підхід. И. Ворст, П. Ревентлоу визначають платоспроможність підприємства як "здатність витримувати збитки".

Особлива заслуга авторів полягає в тому, що вони мають на увазі не лише погашення зобов'язань підприємством, а ще й існування деякого потенціалу чи резерву, який би дав змогу підприємству, працюючи збитково, покривати збитки. Проте, на нашу думку, основою діяльності підприємства має бути здатність задовольняти вимоги контрагентів та сплачувати виробничі потреби, а не орієнтуватися на збитки та їх погашення.

Дж. Депалленс та Дж. Джоборд визначають, що "платоспроможним є те підприємство, в якого позитивні оборотні фонди (тобто наявні власні джерела обігових коштів)". Можна зробити висновок, що платоспроможність визначається складом оборотних активів підприємства. Зокрема, більша частина власних оборотних активів є основою платоспроможності підприємства.

Для другого підходу типовим є визначення К.Ф. Ковальчук: "Платоспроможність означає наявність у підприємства грошових ресурсів та їхніх еквівалентів, достатніх для розрахунків за кредиторською заборгованістю, яка потребує негайного погашення".

Точнішим є формулювання М.М. Крейніної: «Платоспроможність - це наявність у підприємства коштів, достатніх для сплати боргів за всіма короткостроковими зобов'язаннями й одночасно безперервного здійснення процесу виробництва та реалізації продукції».

З огляду на такі визначення постає потреба твердження про те, що

підприємство повинно мати кошти, достатні для сплати короткострокових зобов'язань, а також для того, щоб продовжувати свою виробничу діяльність. Звичайно, підприємству потрібні кошти для нового виробничого циклу. Але крім передбачених короткострокових зобов'язань, у зазначений термін йому треба буде сплатити також і довгострокові кредити та позики, термін погашення яких може наблизитися й увійти у найближчий період [6].

Не можна погодитися із твердженням В.В.Ковальова та М.М. Крейніної, що платоспроможність стосується лише короткострокових позикових коштів. Незрозуміло, куди віднести довгострокові зобов'язання, термін сплати яких не підійшов, а коли настане, то вони відобразатимуться у складі короткострокових зобов'язань. Адже термін сплати довгострокових зобов'язань може увійти у короткостроковий період. Звісно, вони так чи інакше підлягають погашенню.

Водночас деякі автори, зокрема І.І. Мазурова, розглядаючи питання сплати довгострокових зобов'язань, відносять "до короткострокових зобов'язань... довгострокові кредити та позики, що підлягають погашенню в найближчий період". Можна погодитися з таким твердженням, але з практичної точки зору довгостроковий характер цих зобов'язань залишається і вони підлягають обов'язковій сплаті.

Важливий науково-практичний аспект враховують М.С. Абрютина, та А.В. Грачов: "Платоспроможність означає достатність ліквідних активів для погашення в будь-який момент усіх своїх короткострокових зобов'язань перед кредиторами". Як видно із визначення, автори підкреслюють роль ліквідності для швидкого погашення короткострокових позик, а також необхідність підтримання достатнього її рівня.

Викликає деякий сумнів точка зору тих вчених, котрі стверджують, як Е.І. Уткін, що "одним із найважливіших критеріїв фінансового стану підприємства є оцінка його платоспроможності, під якою розуміють здатність підприємства вчасно й повністю розраховуватися за своїми довгостроковими зобов'язаннями" [6].

На нашу думку, слід розглядати не лише довгострокові зобов'язання, бо

наявні поточні платежі у короткостроковому періоді становлять значну частину від суми усіх платежів. І, відповідно, залежність платоспроможності від погашення короткострокових позик очевидна, тому що саме вони впливатимуть на платоспроможність підприємства. Адже за ситуації, коли банки через високий рівень ризиків кредитування не зацікавлені у наданні кредитів підприємствам, то, як наслідок, більшість підприємств мають високу заборгованість за короткостроковими зобов'язаннями.

Для наступної групи дослідників, яку ми віднесли до другого підходу, характерне поєднання двох - попередніх точок зору. Найтипівішим є визначення А.Д. Шеремета: "Платоспроможність підприємства визначається як здатність покриття усіх зобов'язань підприємства (короткострокових та довгострокових) усіма активами". Це визначення порівняно з іншими, на наш погляд, точніше, оскільки включає усі види зобов'язань і вказує за допомогою чого досягається мета (кінцевий результат). Однак повним його не можна визнати через те, що воно не враховує необхідність діяльності підприємства, тобто відтворювального процесу.

Для третього підходу (Н.В. Тарасенко, В.І. Іващенко, М.А. Болух, Є.В. Мніх, В.М. Мельник - вітчизняні науковці) характерне таке визначення: "Платоспроможність підприємства - найважливіший показник, який характеризує фінансовий стан підприємства". "Оцінка платоспроможності проводиться на основі характеристики ліквідності активів", що "означає спроможність перетворення активу на готівку" [6]. Зауважимо, що істотний момент цього теоретичного твердження - це змішування понять платоспроможності та її показників. На наш погляд, треба розуміти показники як характеристику платоспроможності підприємства, а не ототожнювати їх. Такий підхід не сприяє правильному розумінню сутності платоспроможності підприємства.

Платоспроможність підприємства може змінюватися: через несвоєчасне погашення дебіторської заборгованості підприємству воно може стати неплатоспроможним, оскільки настав час платити кредиторам, а на

розрахунковому рахунку немає достатньо грошових ресурсів для погашення цієї заборгованості. Тому треба, щоб ліквідних коштів вистачало для погашення необхідних платежів.

Отже, розглянуті підходи щодо розкриття сутності поняття "платоспроможність підприємства" дають можливість зробити певні висновки. По-перше, при визначенні платоспроможності підприємства термін зобов'язань не має істотного значення. По-друге, платоспроможність підприємства може погіршитися внаслідок того, що у структурі активів значну частину посідає безнадійна дебіторська заборгованість, основні засоби, неприбуткові довгострокові вкладення. По-третє, платоспроможність підприємства - це не лише показник. Доказом цього може стати той факт, що значення показника вказує на стан платоспроможності підприємства на певну дату розрахунку, тобто для нього характерна одномоментність, і це значення залежить від об'єктивно зумовлених змін, пов'язаних із надходженням та сплатою коштів.

На нашу думку, платоспроможність підприємства - це його здатність у повному обсязі й у визначений термін розрахуватися за своїми зобов'язаннями за допомогою грошових ресурсів та інших активів і спроможність здійснювати безперервну фінансово-господарську діяльність.

Вважаємо, що такий підхід до визначення "платоспроможності підприємства" дасть змогу точніше розкрити сутність цього поняття. Аналіз платоспроможності починається з оцінки ліквідності балансу.

Аналіз ліквідності балансу полягає у порівнянні засобів (актив балансу), які згруповані за ступенем їх ліквідності і розміщені у порядку зменшення їх ліквідності, із зобов'язаннями (пасив балансу), які згруповані за строками їх погашення та розміщені у порядку зростання термінів. Баланс вважають ліквідним, якщо виконуються наступні умови:

$$A1 > P1; A2 > P2; A3 > P3; A4 < P4, \quad (3.1)$$

де, $A1$ - найбільш ліквідні активи ;

$A2$ - середньоліквідні активи;

$A3$ - низьколіквідні активи;

A4 - важколіквідні активи;

ПІ - поточні зобов'язання;

П2 - короткострокові кредити банків і позики;

П3 - довгострокові зобов'язання;

П4 - постійні пасиви.

Нами проведено аналіз ліквідності балансу ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод». Як свідчать розрахунки табл. 3.3 на підприємстві відчувається нестача платіжних засобів протягом 2016-2018 років.

Таблиця 3.3

**Показники ліквідності балансу ПАТ «Інтерпайп
нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2016 -2018 рр., тис. грн**

Групи активу	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Групи пасиву	2016 р.	2017 р.	2018р.	Надлишок (+) або нестача (-) платіжних засобів		
								2016 р.	2017 р.	2018 р.
A1	21218	38920	277064	ПІ	4043794	5661864	9316880	-4022576	-5622944	-9039816
A2	7285367	7704032	11548345	П2	1939309	2173503	2378331	5346058	5530529	9170014
A3	460072	772361	992550	П3	3240462	3671147	3789075	-2780390	-2898786	-2796525
A4	3068561	3464790	3451062	П4	1611653	473589	784735	1456908	2991201	2666327
Баланс	10835218	11980103	16269021	Баланс	10835218	11980103	16269021	X	X	X

Крім того, не виконуються три умови ліквідності балансу $A1 > ПІ$; $A3 > П3$; $A4 < П4$ протягом 2016-2018 років.

Враховуючи ліквідність активів доцільно спрогнозувати фінансовий стан підприємства на короткострокову та довгострокову перспективу. Виходячи із ступеню ліквідності та платоспроможності підприємство відносять до одного з чотирьох типів фінансової стійкості (табл. 3.4): абсолютна фінансова стійкість, нормальна фінансова стійкість, критична фінансова стійкість та кризова фінансова стійкість.

Відповідно до наведеної класифікації показники діяльності ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» станом на 31.12.2018

року та на короткострокову перспективу відносяться до нормальної фінансової стійкості, а на довгострокову перспективу – кризовий фінансовий стан.

Щоб надати більш повну характеристику фінансового стану необхідно провести аналіз платоспроможності. Під платоспроможністю треба розуміти наявність у підприємства фінансових можливостей для регулярного і своєчасного погашення своїх боргових зобов'язань.

Таблиця 3.4

Визначення типу фінансової стійкості, виходячи зі ступеня ліквідності оборотних активів ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод», тис. грн

Тип стійкості	Поточний стан (на 31. 12.2018 року)	Короткотермінова перспектива	Довготермінова перспектива
Абсолютна фінансова стійкість	$A1 > П1$	$A1 > П1 + П2$	$A1 > П1 + П2 + П3$
Нормальна фінансова стійкість	$A1 + A2 > П1$ 11825409 > 9316880	$A1 + A2 > П1 + П2$ 11825409 > 11695211	$A1 + A2 > П1 + П2 + П3$
Критична фінансова стійкість	$A1 + A2 + A3 > П1$	$A1 + A2 + A3 > П1 + П2$	$A1 + A2 + A3 > П1 + П2 + П3$
Кризовий фінансовий стан	$A1 + A2 + A3 < П1$	$A1 + A2 + A3 < П1 + П2$	$A1 + A2 + A3 < П1 + П2 + П3$ 12817959 < 15484286

Аналіз платоспроможності доцільно здійснювати у широкому та вузькому плані. Для оцінки платоспроможності у широкому розумінні використовується система показників, які мають назву коефіцієнтів ліквідності (платоспроможності), значення яких наведено у табл. 3.5.

Наведені у табл. 3.5 розрахунки свідчать про задовільний стан ліквідності та платоспроможності підприємства протягом 2016 - 2018 років.

Такі значення є достатніми для підприємства, проте деякі з них не відповідають оптимальним значенням. Коефіцієнт ліквідності коштів у розрахунках підтверджує, що за рахунок дебіторської заборгованості

підприємство покриває 82% зобов'язань.

Таблиця 3.5

**Показники платоспроможності ПАТ «Інтерпайп
нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2016 -2018 рр.
(станом на кінець року)**

Показник	Оп- тим. знач.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Відхилення (+,-) 2018 р. від:	
					2016 р.	2017 р.
Коефіцієнти:						
абсолютної ліквідності	0,25	0,004	0,005	0,024	+0,020	+0,019
термінової ліквідності	0,7-0,8	1,298	1,089	1,096	-0,202	+0,007
загальної ліквідності	2-2,5	1,298	1,089	1,096	-0,202	+0,007
ліквідності запасів	-	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
ліквідності коштів у розрахунках	-	0,412	0,238	-0,016	-0,428	-0,254
співвідношення кредиторської та дебіторської	-	0,144	0,340	0,820	+0,677	+0,480
мобільності активів	>0,5	0,717	0,712	0,788	+0,071	+0,076
співвідношення активів	>1	2,531	2,462	3,714	+1,183	+1,252

Таким чином, рівень платоспроможності ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» протягом 2016-2018 років є задовільним, а її рівень відповідає рекомендованим значенням. У цілому фінансовий стан оцінюється як нормальна фінансова стійкість.

Дослідження дозволило виявити, що на підприємстві не здійснюється оцінка фінансового стану, а аналітична робота здійснюється на поверхневому рівні.

З метою проведення комплексної оцінки фінансового стану ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» на постійно діючій основі необхідно створити службу фінансово-аналітичної роботи підприємства, в посадові обов'язки якої будуть входити: збір достовірної інформації про формування і використання прибутку, її групування та науково-обґрунтований аналіз.

На результати фінансово-господарської діяльності ПАТ «Інтерпайп

нижньодніпровський трубопрокатний завод» постійно діють певні зовнішні та внутрішні фактори. Додатковим негативним фактором впливу є широко відома світова економічна криза, як на економіку країни в цілому, так і на галузь зокрема.

3.3. Аналіз фінансової стійкості підприємства

Про стійкий фінансовий стан підприємства свідчить його спроможність вчасно розраховуватись з поточною заборгованістю, підтримувати платоспроможність у несприятливих обставинах, збільшувати обсяги реалізації та отримувати прибуток. Фінансова стійкість забезпечує стабільну платоспроможність на перспективу, в основі якої лежить збалансованість активів і пасивів, доходів і витрат та грошових потоків. Фінансова стійкість – це здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у зовнішньому і внутрішньому середовищі, яке змінюється; що гарантує його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість у межах припустимого рівня ризику [62, с. 136].

Оцінка фінансової стійкості підприємства передбачає проведення об'єктивного аналізу величини та структури активів і пасивів підприємства і визначення на цій основі його фінансової стабільності і незалежності, а також аналізу відповідності фінансово-господарської діяльності підприємства цілям його статутної діяльності.

На фінансову стійкість підприємства впливають такі фактори: стан підприємства на товарному ринку; конкурентоспроможність продукції (робіт, послуг); ділова репутація підприємства; залежність підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів; наявність неплатоспроможних дебіторів; ефективність господарських і фінансових операцій.

Суттєво впливають на підприємство взагалі й фінансову стійкість зокрема зовнішні фактори: економічні умови господарювання; політична стабільність; розвиток техніки і технології; платоспроможний попит споживачів; економічна і фінансово-кредитна законодавча база; соціальна і екологічна ситуація в суспільстві; податкова політика; рівень конкурентної боротьби; розвиток фінансового і страхового ринку [2, с. 278].

Фінансова стійкість є відображенням стабільного перевищення доходів над витратами, забезпечує вільне маневрування грошовими коштами підприємства та завдяки ефективному їх використанню сприяє безперервному процесу виробництва і реалізації продукції.

Основною умовою забезпечення фінансової стійкості підприємства є формування достатніх обсягів коштів, які дають змогу в повному обсязі виконати свої зобов'язання перед бюджетом, розрахуватися з працівниками, кредиторами, постачальниками. Іншими словами, підприємство буде фінансово стійким, якщо величина його вхідних грошових потоків від операційної діяльності перевищуватиме вихідні. Виходячи з наведеного, можна зробити висновок, що одним з важливих компонентів фінансової стійкості є наявність необхідної кількості фінансових ресурсів, які можна сформувати лише за умови ефективної роботи підприємства та отримання прибутку, що неможливо без застосування управлінських рішень [35, с. 276-277].

На фінансову стійкість підприємств істотно впливає фаза економічного циклу, в якій перебуває економіка держави. У період кризи існує відставання темпів реалізації продукції від темпів її виробництва, що спостерігається сьогодні в Україні. Зменшуються інвестиції в товарні запаси, що ще більше скорочує збут. Зменшуються також і доходи суб'єктів господарської діяльності, падають обсяги прибутку. Все це зумовлює зниження ліквідності підприємств, їхньої платоспроможності та формує передумови для масових банкрутств .

Першочерговим завданням аналізу фінансової стійкості є оцінка величини і структури активів та пасивів з метою встановлення рівня залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування; оптимальності структури

балансу, відповідності стану активів та пасивів підприємства завданням його фінансово-господарської діяльності.

У табл. 3.6 представлено узагальнюючі показники фінансової стійкості ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2016-2018 роки.

Таблиця 3.6

Узагальнюючі показники фінансової стійкості ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2016 -2018 рр.

(станом на кінець року), тис. грн

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Відхилення (+,-) 2018 р. від:	
				2016 р.	2017 р.
Наявність власного оборотного капіталу для формування запасів Н1	-1456908	-2991201	-2666327	-1209419	324874
Наявність власного оборотного капіталу, довгострокових кредитів та позик для формування запасів Н2	1783554	679946	1122748	-660806	442802
Наявність власного оборотного капіталу, довгострокових, короткострокових кредитів та позик для формування запасів Н3	3722863	2853449	3501079	-221784	647630
Запаси Н4	460072	772361	992550	532478	220189
Надлишок (+), нестача (-) власного оборотного капіталу для формування запасів Е1	-1916980	-3763562	-3658877	-1741897	104685
Надлишок (+), нестача (-) власного оборотного капіталу, довгострокових кредитів та позик для формування-запасів Е2	1323482	-92415	130198	-1193284	222613
Надлишок (+), нестача (-) власного оборотного капіталу, довгострокових, короткострокових кредитів та позик для формування запасів Е3	3262791	2081088	2508529	-754262	427441
Запас стійкості фінансовго стану, днів	205,5	148,3	86,6	-118,9	-61,6
Надлишок (+), нестача (-) джерел фінансування на 1 грн. запасів, грн	7,1	2,7	2,5	-4,6	-0,2

Протягом 2017-2018 років ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» мало негативне значення власного оборотного капіталу для формування запасів на рівні -2666327 тис. грн.

Залишки запасів підприємства на 31.12.2018 року становлять 992550 тис. грн, що на 532478 тис.грн більше ніж у 2016 році та на 220189 тис.грн більше, ніж у 2017 році. Така динаміка вихідних чинників мала вплив на формування самих узагальнюючих показників фінансової сталості.

Так, протягом 2018 року спостерігалася нестача власних оборотних коштів для формування запасів. На кінець 2018 року нестача становить 3658877 тис.грн, необхідно відмітити, що станом на кінець 2018 року спостерігалась зменшення нестачі власного оборотного капіталу для формування запасів на 104685 тис. грн у порівнянні з 2017 роком.

Відповідно до забезпеченості запасів згаданими варіантами фінансування розрізняють чотири типи фінансової стійкості:

– якщо $E1, E2, E3 > 0$ - то підприємство має абсолютну фінансову стійкість.

– якщо $E1 < 0, E2 > 0, E3 > 0$ - то підприємство має нормальну фінансову стійкість.

– якщо $E1 < 0, E2 < 0, E3 > 0$ - то підприємство має нестійке фінансове становище.

– якщо $E1 < 0, E2 < 0, E3 < 0$ - то підприємство має кризовий фінансовий стан.

За здійсненими розрахунками ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» у 2016 -2018 роках має нормальну фінансову стійкість, так як виконується умова $E1 < 0, E2 > 0, E3 > 0$.

Відповідно на 31.12.2018 року на 1 грн запасів має місце нестача 4,6 грн джерел фінансування.

Узагальнюючі показники надають загальну оцінку фінансовому стану, а виявити можливі причини недоліків у роботі допомагають часткові показники фінансової стійкості (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

**Часткові показники фінансової стійкості ПАТ «Інтерпайп
нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2016 -2018 рр.
(станом на кінець року)**

Показники	Оптимальне значення	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Відхилення 2018 року (+,-) від:	
					2016 р.	2017 р.
Коефіцієнти:						
економічної незалежності	>0,5	0,149	0,040	0,048	-0,101	0,009
концентрації позикового капіталу	<0,5	0,851	0,960	0,952	0,101	-0,009
фінансової залежності	<2	6,723	25,296	20,732	14,009	-4,565
фінансування	>1	0,175	0,041	0,051	-0,124	0,010
заборгованості	<1	5,723	24,296	19,732	14,009	-4,565
забезпеченості запасів	>0,8	3,879	0,900	1,131	-2,748	0,231
забезпеченості оборотних активів	>0,5	0,230	0,082	0,088	-0,142	0,006
реальної вартості основних засобів та запасів у валюті балансу	0,8	0,249	0,235	0,183	-0,067	-0,052
маневреності	>0,5	1,107	1,468	1,431	0,323	-0,038
довготермінового залучення коштів		0,668	0,886	0,828	0,161	-0,057
інвестування	-	0,597	0,168	0,264	-0,332	0,096
маневреності власного оборотного капіталу	-	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
покриття запасів	-	8,092	-1,059	3,527	-4,565	4,586
фінансової стійкості	0,85-0,9	0,448	0,346	0,281	-0,167	-0,065
короткострокової заборгованості	-	0,649	0,681	0,755	0,107	0,074
придатності основних засобів		0,700	0,663	0,616	-0,084	-0,047
нагромадження амортизації		1,497	-1,365	1,497	0,000	2,862

Часткові показники фінансової стійкості свідчать, що протягом 2018 року частка власного капіталу становить 4,8% (коефіцієнт незалежності) та показує, яку частину у загальних вкладеннях у підприємство складає власний капітал. Це свідчить про фінансову залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування його діяльності.

Відповідно коефіцієнт концентрації позикового капіталу складає 95,2% у

2018 році, що не відповідає нормативному значенню показника протягом 2016-2018 років.

Коефіцієнт фінансування показує, що на кожну 1 гривню позикових коштів припадає у 2018 році 0,05 грн власного капіталу.

Аналізуючи показники реальної вартості статей активу балансу, бачимо, що реальна вартість основних засобів, оборотних активів та запасів нище оптимального значення.

Значення коефіцієнту маневреності ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» є високим і є вищим нормативного значення протягом 2016-2018 рр.

Показник покриття запасів джерелами фінансування станом на кінець 2018 року дорівнює 35,3%, що свідчить про те, що запаси сформовані за рахунок залучених коштів.

Показник фінансової стійкості характеризує частку стабільних джерел фінансування у їх загальному обсязі – 28,1% у 2018 році, що не відповідає оптимальному значенню. Частка короткострокових зобов'язань у загальному їх розмірі протягом 2016-2018 років становить 64,9-75,5%.

Значення коефіцієнту нагромадження амортизації 150,0% у 2018 році говорить про те, що основні засоби підприємства повністю зношені. Це підтверджує і значення коефіцієнту придатності основних засобів у 2018 році на рівні 61,6%. Отже, це свідчить про необхідність оновлення матеріально-технічної бази підприємства.

Таким чином, з огляду на значення окремих показників фінансової стійкості та їх погіршення у порівнянні з минулими роками, діяльність ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» є незадовільною та потребує розробки системи заходів щодо зміцнення фінансового стану.

Враховуючи проблеми фінансового стану ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» на довгострокову перспективу, а також необхідність стабілізації фінансового стану підприємства в умовах фінансової нестабільності, варто вжити таких заходів:

- усунення зовнішніх факторів банкрутства;
- обов'язкове складання платіжного календаря, у якому детально відображається грошовий обіг підприємства;
- регулювання рівня незавершеного виробництва;
- переведення низько ліквідних активів до високоліквідних;
- забезпечення керівників підприємства інформацією про зовнішні чинники, що впливають на рівень ділової активності підприємств;
- прогнозування можливих фінансових результатів, рентабельності, виходячи з реальних умов господарської діяльності й наявності власних і залучених коштів;
- розробка моделей фінансового стану при різних варіантах використання ресурсів;
- поступове погашення старих боргів, скорочення витрат до мінімально допустимого рівня та проведення енерго- і ресурсоощадних заходів;
- створення оптимальної структури балансу та фінансових результатів, фінансової системи підприємства до несприятливого зовнішнього впливу.

Висновки за розділом 3

Майновий стан підприємства характеризується використанням засобів (активів) і джерелами їх формування (пасивів). Джерелом інформації для оцінки майнового стану є Баланс (Звіт про фінансовий стан) підприємства. Під час аналізу його активу й пасиву визначаються показники структури, динаміки балансу, структурної динаміки балансу, а саме: абсолютні величини за статтям активу і пасиву балансу на початок і кінець періоду та зміни абсолютних величин; питома вага окремих статей у валюті балансу на початок і кінець періоду та зміни у питомій вазі; зміни статей балансу на кінець періоду у

порівнянні із відповідними значеннями на початок періоду (абсолютні прирости і темпи росту).

Майно ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубний завод» на кінець 2018 року становить 16269021 тис. грн., що на 5433803 тис. грн. або на 50,1% більше показника 2016 року, та на 4288918 тис. грн., або на 35,8 % більше, ніж у 2017 році. Загальні зміни у структурі та динаміці статей активів ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубний завод» за складом та розміщенням можна оцінити позитивно.

ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубний завод» має власний капіталу у 2018 році 784733 тис. грн. або 48% у загальній структурі балансу, що менше показника 2016 року на 826918 тис. грн., або на 51,3% та на 311146 тис. грн., або на 65,7% більше в порівнянні з 2017 роком. Аналіз структури активів за джерелами формування ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубний завод» за 2016-2018 роки дозволив встановити, що у 2018 році в порівнянні з попереднім 2017 роком спостерігається зростання величини позикового капіталу.

На ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» відчувається нестача платіжних засобів протягом 2016-2018 років. Показники діяльності ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» станом на 31.12.2018 року та на короткострокову перспективу свідчать про нормальний фінансовий стан підприємства, а на довгострокову перспективу – про кризовий фінансовий стан.

За результатами дослідження зроблено висновок, що ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» можна вважати платоспроможним протягом останніх трьох років. Крім того, спостерігається тенденція до стабільності всіх показників, що підлягали аналізу.

Рівень платоспроможності ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» протягом 2016-2018 років є задовільним, а її рівень відповідає рекомендованим значенням.

Враховуючи проблеми фінансового стану ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» на довгострокову перспективу, а також необхідність стабілізації фінансового стану підприємства в умовах фінансової нестабільності, варто вжити таких заходів:

- усунення зовнішніх факторів банкрутства;
- обов'язкове складання платіжного календаря, у якому детально відображається грошовий обіг підприємства;
- регулювання рівня незавершеного виробництва;
- переведення низько ліквідних активів до високоліквідних;
- забезпечення керівників підприємства інформацією про зовнішні чинники, що впливають на рівень ділової активності підприємств;
- прогнозування можливих фінансових результатів, рентабельності, виходячи з реальних умов господарської діяльності й наявності власних і залучених коштів;
- розробка моделей фінансового стану при різних варіантах використання ресурсів;
- поступове погашення старих боргів, скорочення витрат до мінімально допустимого рівня та проведення енерго- і ресурсоощадних заходів;
- створення оптимальної структури балансу та фінансових результатів, фінансової системи підприємства до несприятливого зовнішнього впливу.

ВИСНОВКИ

Дослідження методики складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) та використання його інформації в управлінні ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» дозволяє сформулювати наступні висновки.

Згідно із Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" усі підприємства та організації повинні на основі даних бухгалтерського обліку складати і подавати фінансову звітність. Ця необхідність зумовлена тим, що користувачі фінансової звітності потребують систематизованої інформації про діяльність підприємства. Економічні рішення, які приймають користувачі фінансових звітів, вимагають оцінки здатності підприємства генерувати грошові кошти та їх еквіваленти, а також часу та впевненості в їх генеруванні.

Інформацію про фінансовий стан надає Баланс (Звіт про фінансовий стан), на базі показників якого розкривається фінансово-господарська діяльність економічного суб'єкта. Тому центральною складовою фінансової звітності як основи інформаційного забезпечення є бухгалтерський баланс, використання якого на належному рівні дозволяє обґрунтувати і прийняти рішення.

Баланс як одна із центральних економічних категорій використовується в економічному житті з давніх часів сформувався не відразу. На початку свого існування бухгалтерський баланс використовувався виключно як контрольний обліковий прийом, проте його широке застосування у практичній діяльності викликало потребу в поглибленні наукових досліджень у цьому напрямі, що обумовило появу окремої наукової течії – балансоведення.

У подальшому розвиток бухгалтерського балансу відбувався у напрямі його удосконалення як основної форми фінансової звітності, яка є головною інформаційною ланкою, що єднає підприємство з суспільством і діловими партнерами. Тому трансформація бухгалтерського балансу відбувалася шляхом

підвищення його інформаційних потужностей для найповнішого задоволення потреб користувачів, якими все частіше ставали транснаціональні іноземні компанії, уряди різних країн, міжнародні організації.

Зміст Балансу (Звіту про фінансовий стан) та вимог до нього як елементу фінансової звітності в Україні наведено у НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Баланс (Звіт про фінансовий стан) – це звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал;

Метою складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату.

Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» передбачено, що інформація бухгалтерського балансу повинна бути доречною – це означає, що бухгалтерський баланс повинен давати змогу вчасно оцінити минулі, теперішні та майбутні події, підтвердити та скоригувати їх оцінки, зроблені у минулому.

Зрозумілість інформації бухгалтерського балансу передбачає однозначне тлумачення наведеної у ньому інформації користувачами, які мають достатні знання та зацікавлені у сприйнятті цієї інформації.

Дані, наведені у бухгалтерському балансі, повинні бути абсолютно достовірними, їх точність та несуперечливість підтверджується фактичними даними фінансового обліку.

Зіставність даних балансу є результатом застосування принципу послідовності, дана вимога забезпечує вартісний зв'язок між кінцевим та початковим бухгалтерським балансом. Інформацію бухгалтерського балансу є на 100 % публічною, оскільки його дані підлягають оприлюдненню.

Зміст форми Балансу (Звіту про фінансовий стан), призначеної для подання у податкові та статистичні органи є чітко регламентованим на рівні держави, проте використання балансу в процесі прийняття рішень породжує необхідність підвищення аналітичності окремих його статей та розділів.

Складання бухгалтерського балансу за регламентованою формою та можливість деталізації його інформації за вимогами конкретних груп користувачів зумовлює таку вимогу до інформації балансу як адресність.

Проаналізувавши фінансово-господарську діяльність та постановку обліково-аналітичної роботи на ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» зроблено висновок, що чистий дохід від реалізації за 2018 рік становив 10423283 тис.грн., що більше показника 2016 року на 4708782 тис.грн., або на 82,4% більше, ніж у минулому році на 5371041 тис.грн., або у 2 рази. Чистий дохід від реалізації товарів, робіт, послуг є основним обсяговим показником діяльності ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод», отже його зростання варто оцінити позитивно.

Аналіз валового прибутку ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» протягом 2016-2018 років свідчить, що валовий прибуток у 2018 році становив 2350397 тис. грн, що на 1119223 тис. грн, або на 90,9% більше, ніж у 2016 році, та на 1589718 тис. грн, або у 3 рази більше, ніж у 2017 році.

Чистий прибуток у 2018 році становив 313396 тис. грн, що на 1123123 тис. грн., або на 61,3% більше показника 2016 року, та на 1449824 тис. грн., або на 72,4% більше розміру збитку 2017 року.

Отже, показники діяльності ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» протягом 2018 року необхідно оцінити неоднозначно. У 2018 році підприємство отримало прибуток, але фінансові коефіцієнти не відповідають нормативним значенням.

ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» складає і подає Баланс (Звіт про фінансовий стан) з дотриманням вимог до статей, визначених НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» здійснюється у певній послідовності: обробка первинних документів, що фіксують господарські

операції; складання журналів та відомостей на основі відповідних первинних документів; взаємоперевірка записів кореспондуючих рахунків у відомостях і журналах; перенесення записів з журналів у Головну книгу; складання оборотної відомості на основі головної книги; заповнення бухгалтерського балансу методом переносу залишків за рахунками на відповідні статті балансу.

Форма Балансу (Звіту про фінансовий стан) ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» побудована за принципом балансу-нетто, в якому основні засоби і нематеріальні активи відображаються за залишковою вартістю.

Основою для заповнення Балансу (Звіту про фінансовий стан) ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод», тобто формування певної його статті, є бухгалтерські записи про залишки (сальдо) на кінець звітного періоду на синтетичних рахунках і субрахунках 1-6 класів Плану рахунків.

У діючій формі Балансу (Звіт про фінансовий стан) ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» статті згруповано за їх економічним змістом у трьох розділах активу та чотирьох розділах пасиву, які мають відповідну назву. Інформація про активи підприємства і його зобов'язання розглядається в двох аспектах – бухгалтерському і управлінському.

У результаті дослідження проведено порівняльний аналіз фінансових балансів підприємств різних країн згідно вимог міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), загальноприйнятих принципів обліку США (GAAP) та національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку (НП(С)БО). Виявлено основні відмінності в засадах формування балансів, а саме: за формою (вертикальні і горизонтальні); за ступенем ліквідністю статей – в порядку її зниження або зростання (США має унікальну систему групування статей); самостійність підприємств деяких країн у обранні критеріїв групування і форми розміщення статей. Ідентифіковано розбіжності методики формування статей балансу згідно вимог НП(С)БО та МСФЗ.

Аналіз методики складання балансів показав, що міжнародні стандарти є більш гнучкими, не містять регламентів за побудовою балансу, групують статті за критерієм поточності (НП(С)БО – за критерієм ліквідності), передбачають можливість зміни складу статей та відокремлене розкриття фінансових активів, на відміну від вимог НП(С)БО. Зазначено, що запозичення закордонного досвіду облікової системи сприятиме створенню дієвого механізму для прийняття управлінських рішень, спрямованих на швидке орієнтування суб'єктів господарювання в системі сучасних інтеграційних процесів.

Проведене дослідження дозволило з'ясувати, що бухгалтерський баланс є однією з основних форм звітності, яка пройшла тривалий шлях від моменту своєї появи до сьогодення, поступово удосконалюючись в напрямі підвищення своєї інформативності та можливості використання в управлінні підприємством. Саме баланс є основною інформаційною базою для проведення аналізу фінансового стану підприємства, оцінки складу та структури майна та ефективності його використання, наявності власного капіталу, складу та динаміки дебіторської та кредиторської заборгованості, що зумовлює його ключове значення у загальній системі фінансової звітності підприємства.

За результатами аналізу, зроблено висновок, що майно ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» на кінець 2018 року становить 16269021 тис. грн., що на 5433803 тис. грн. або на 50,1% більше показника 2016 року, та на 4288918 тис. грн., або на 35,8 % більше, ніж у 2017 році.

Важливою характеристикою майна підприємства є аналіз джерел формування активів. В дипломній роботі зроблено висновок, що ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» має власний капіталу у 2018 році 784733 тис. грн. або 48% у загальній структурі балансу, що менше показника 2016 року на 826918 тис. грн., або на 51,3% та на 311146 тис. грн., або на 65,7% більше в порівнянні з 2017 роком.

Аналіз структури активів за джерелами формування за 2016-2018 роки дозволив встановити, що у 2018 році в порівнянні з попереднім 2017 роком спостерігається зростання величини позикового капіталу.

За результатами дослідження зроблено висновок, що для вивчення фінансового стану підприємства необхідна інформація про господарські засоби (ресурси, активи), що ним контролюються, його структуру, рівень ліквідності, платоспроможності та здатність адаптування до змін середовища в якому воно функціонує. Так як саме інформація наведена в Балансі (Звіт про фінансовий стан) характеризує фінансовий стан підприємства на певну дату, надає загальну інформацію про його діяльність та ліквідність.

Показники ліквідності та платоспроможності ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» станом на 31.12.2018 року та на короткострокову перспективу характеризують нормальний фінансовий стан, а на довгострокову перспективу – кризовий фінансовий стан.

За результатами дослідження зроблено висновок, що ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» можна вважати платоспроможним протягом останніх трьох років. Крім того, спостерігається тенденція до стабільності всіх показників, що підлягали аналізу. Рівень платоспроможності ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» протягом 2016-2018 років є задовільним, а значення основних коефіцієнтів відповідає рекомендованим значенням.

Враховуючи проблеми фінансового стану ПАТ «Інтерпайп нижньодніпровський трубопрокатний завод» на довгострокову перспективу, а також необхідність стабілізації фінансового стану підприємства в умовах фінансової нестабільності, варто вжити таких заходів:

- усунення зовнішніх факторів банкрутства;
- обов'язкове складання платіжного календаря, у якому детально відображається грошовий обіг підприємства;
- регулювання рівня незавершеного виробництва;
- переведення низьколіквідних активів до високоліквідних;
- забезпечення керівників підприємства інформацією про зовнішні чинники, що впливають на рівень ділової активності підприємств;

- прогнозування можливих фінансових результатів, рентабельності, виходячи з реальних умов господарської діяльності й наявності власних і залучених коштів;
- розробка моделей фінансового стану при різних варіантах використання ресурсів;
- поступове погашення старих боргів, скорочення витрат до мінімально допустимого рівня та проведення енерго- і ресурсощадних заходів;
- створення оптимальної структури балансу та фінансових результатів, фінансової системи підприємства, стійкої до несприятливого зовнішнього впливу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акімова Н.С. Облік в зарубіжних країнах: навчальний посібник / Н.С. Акімова., А.П. Грінько, О.В. Топоркова, Т. А. Наумова, Н.С.Ковалевська, Л. О. Кирильєва, В. В. Янчев.– Х.: ХДУХТ, 2016. – 288 с.
2. Базілінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навчальний посібник / О.Я. Базілінська. – К.: ЦУЛ, 2012. – 328 с.
3. Безверхий К. В. Інформаційний комплекс облікової системи та звітність в Україні : монографія / К. В. Безверхий, Т. В. Бочуля. – К. : Центр учбової літератури, 2016. – 184 с.
4. Болюх М.А. Економічний аналіз: навчальний посібник / М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатюк. – К. : КНЕУ, 2012. – 412 с.
5. Бондар М.І. Звітність підприємства : підручник. / М. І. Бондар, Ю. А. Верига, М. М. Орищенко. – К. : Центр учбової літератури, 2015. – 570 с.
6. Боярко І.М. Оцінювання платоспроможності з урахування особливостей економічної діяльності підприємства / І.М. Боярко // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – С. 69-77.
7. Білик М. Д. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. – К.: КНЕУ, 2010. – 592 с.
8. Бугай В.З., Білий Є.Л. Удосконалення методичного підходу щодо оцінки поточної ліквідності балансу підприємства // Вісник Запорізького національного університету. – Серія: Економічні науки. – 2014. – №1. – С. 28–33.
9. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник / Ф. Ф. Бутинець, О. С. Бородкін, А. М. Герасимович та ін. – Житомир: ЖІТІ, 2011. – 912 с.
10. Бухгалтерський фінансовий та податковий облік : навчальний посібник / Є. Ю. Шара, О. О. Бідюк, І. Є. Соколовська-Гонтаренко та ін. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 424 с.
11. Верига Ю. А. Фінансовий облік: навчальний посібник / Ю. А. Верига, Т.

- В. Гладких, М. М. Орищенко.– К.: Центр учбової літератури, 2012. – 438 с.
12. Вовк В. Ліквідність та платоспроможність: економічна суть та експертна оцінка / В. Вовк, О. Бугай // Галицький економічний вісник – 2014. – № 3 (32). – С 169 - 173.
13. Воронко О. С. Економічний аналіз: навчальний посібник / О. С. Воронко, Н. П. Штепа. – Львів : Новий світ-2000, 2012. – 279 с.
14. Гавриловська Л. М. Фінансовий облік-2: навчальний посібник / Л. М. Гавриловська, Т. В Головка, А. С. Ларіонова. – К.: КНЕУ, 2012. – 280 с.
15. Гончарук Я.А. Інформаційні системи і технології в обліку : навчальний посібник / Я.А. Гончарук., Н.С. Марушко, Д.С. Лозовицький, Г.М. Воляник - Львів: «Магнолія 2006», 2017. – 400 с.
16. Голов С. Ф. МСФЗ в Україні: шляхом проб і помилок / С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2014. – № 3. – С 3-12.
17. Голов С. Ф. Трансформація фінансової звітності українських підприємств у фінансову звітність за міжнародними стандартами: методичні рекомендації / С. Ф. Голов, В. М. Костюченко, О. М. Кулага. – К. : Вінниця : Консоль, 2011. – 307 с.
18. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV / Україна. Міністерство фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
19. Городянська Л.В. Організація обліку : практикум : навч. посібник / Л.В. Городянська, В.В. Сопко. – К. : КНЕУ, 2013. – 331 с.
20. Гура Н., Склярук І. Проблеми формування собівартості та порядок її відображення в податковій звітності / Н.Гура, І. Склярук // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – № 11. – С. 6 - 13.
21. Давиденко Н.М. Ліквідність та платоспроможність як показники ефективності фінансового менеджменту підприємства / Н.М. Давиденко // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – №2. – С 36-40.
22. Давидов Г. М. Звітність підприємств: навчальний посібник / Г. М. Давидов, Н. С Шалімова. – К.: Знання, 2011. – 623 с.
23. Дембинский Н.В. Теория советского бухгалтерского учета / Н.В.

Дембинский. – М. : Госиздат БССР, 2007. – 220 с.

24. Дерун І.А. Корпоративна соціальна звітність як додаток до фінансової звітності/ І.А. Дерун // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: Економіка. – Випуск 10 (175). – 2015. – С. 10-17.

25. Ділова активність підприємства: сутність та методика аналізу : монографія / Н.Б. Кащана, О.О. Горошанська, Т.В. Польова. – Х. : Видавництво Іванченка І.С., 2016. – 196 с.

26. Довбуш В.І. Баланс підприємства: історія виникнення, розвитку та становлення / Довбуш В.І. // Науково-практичне видання «Незалежний аудитор». – 2015. – № 6 (IV). – С.52-59.

27. Дорошенко А.П. Оцінка ліквідності та платоспроможності в контексті діагностики загального фінансового стану підприємства // Ефективна економіка.– 2013.– №3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.economy.nauka.com.ua.

28. Житний П.Є. Процес формування облікової інформації в управлінні / П.Є. Житній, І.І. Афанасєва. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_gum/Vzhdtu_econ/2013_3_2/23.pdf.

29. Жолнер І.В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами : навчальний посібник / І.В. Жолнер. – К.: ЦНЛ, 2013. – 368 с.

30. Засадний Б.А. Розвиток бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю діяльності підприємств в умовах застосування МСФЗ: монографія / Б.А.Засадний – К. : Кондор, 2018. – 304 с.

31. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999р. №291 (зі змінами та доповненнями) / Україна. Міністерство фінансів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.liga.net>.

32. Карпенко Є. А. Фінансовий облік: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни студентами напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» програми професійного спрямування «Фінанси» за

КМСОНП ПУЕТ / Є.А. Карпенко . – Полтава, 2014. – 359 с.

33. Карпушенко М.Ю. Організація обліку: навчальний посібник / М.Ю. Карпушенко. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 241 с.

34. Концептуальна основа фінансової звітності. IASB. Стандарт, Міжнародний документ від 01.09.2010. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_009

35. Косова Т.Д. Фінансовий аналіз : навчальний посібник / Т. Д. Косова, І. В. Сіменко. – К. : Центр учбової літератури, 2015. – 440 с.

36. Крупка Я. Д. Фінансовий облік : підручник / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь. – Тернопіль : ТНЕУ, 2017. – 451 с.

37. Кулик В. А. Бухгалтерський баланс: минуле, сучасне, майбутнє : монографія / В. А. Кулик. – Полтава : РВВ ПУЕТ, 2010. – 186 с.

38. Кутер М.И. Введение в бухгалтерский учет: учебник / М.И. Кутер. – Краснодар: Просвещение – ЮГ, 2015. – 512 с.

39. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: монографія. – К.: КНЕУ, 2010. – 378 с.

40. Левицька С. О. Звітність підприємств: підручник / С. О. Левицька, Я. В. Лебедзевич, О. О. Осадча. – Київ : Центр учбової літератури, 2012. – 240 с.

41. Лень В.С. Звітність підприємства : підручник /В.С. Лень, В.В. Гливенко. – К.: Каравела, 2011. – 672 с.

42. Ловінська Л.Г. Нормативно-методичне забезпечення бухгалтерського обліку в умовах застосування міжнародних стандартів фінансової звітності : монографія / Л. Г. Ловінська. – К. : ДННУ “Академія фінансового управління”, 2015. – 294 с.

43. Мельник Т.Г. Бухгалтерський облік. Практикум: навчальний посібник. / Т.Г. Мельник. – К.: Кондор-Видавництво, 2017. – 269 с.

44. Мельник Т.Г. Розвиток національної системи бухгалтерського обліку і контролю в Україні в умовах євроінтеграції: монографія / Т.Г. Мельник. – К.: Кондор, 2017. – 224 с.

45. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського

обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2000 р. № 356 // Міністерство фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua.

46. Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України від 11.04.2013 р. № 476 / Україна. Міністерство фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

47. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності : Наказ Міністерства фінансів України 28.03.2013 р. № 433 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

48. Міжнародні стандарти фінансової звітності // Міністерство фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

49. Моссаковський В.Б. Про перспективи подальшого розвитку бухгалтерського обліку в Україні / В.Б. Моссаковський // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – № 6. – С. 10–20.

50. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 / Україна. Міністерство фінансів України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nau.kiev.ua>.

51. Національний стандарт оцінки №1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» / Кабінет Міністрів України; постанова від 10.09.2003 р. № 1440 (із змінами). [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-п>.

52. Носова Є.А. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства // Економіка. Проблеми економічного становлення.– 2012.– №2. – С. 58-64.

53. Облікова політика підприємства : навчальний посібник / Ю. А. Верига, В. А. Кулик, Ю. О. Ночовна, С. Ю. Іванюк. – К. : Центр учбової літератури, 2015. – 310 с.

54. Огійчук М.Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: підручник. / М. Ф. Огійчук, Л. О. Сколотій, М. І. Беленкова. – К.: Алерта, 2016. – 1040 с.
55. Осмятченко В.О. Звітність як основа узагальнення вихідних даних в умовах застосування інформаційних технологій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?
56. Особливості облікових систем в США [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dsbrickworks.com/mzhnarodnij-oblk-taaudit/175-osoblivost-oblkovix-sistem-v-ssha.html>.
57. Особливості облікових систем в країнах Європи – Німеччина [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dsbrickworks.com/mzhnarodnij-oblk-ta-audit/169-osoblivost-oblkovix-sistem-vkranax-vropi-nmechchina.html>.
58. Особливості облікових систем в країнах Європи – Іспанія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dsbrickworks.com/mzhnarodnij-oblk-ta-audit/170-osoblivost-oblkovix-sistem-v-kranax-vropi-spanya.html>.
59. Пачоли Л. Трактат о счетах и записях / Л. Пачоли. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 160 с.
60. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. №291. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.liga.net>.
61. Податковий Кодекс України від 02.12.2012 № 2755-VI. [Електронний ресурс] / Україна. Верховна Рада. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
62. Подольська В.О. Комплексна оцінка фінансової стійкості підприємства / В.О. Подольська, О.О. Оржинська // Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації України: Серія: Економічні науки. – 2011. – № 4. – с.136-143.
63. Позняковська Н.М. Фінансовий облік. Частина 1. : навчальний посібник / Н.М. Позняковська, Ю.В. Довгалець. – К.: Видавничий дім «Кондор», 2017. –

274 с.

64. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com-/Res/PSBO/PSBO.aspx>.

65. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 року № 88. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0168-95>.

66. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996. зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

67. Прохар Н.В. Особливості та дискусійні аспекти фінансової звітності відповідно до Національного Положення (стандарту) бухгалтерського обліку / Н. В. Прохар // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – Вип. 23. – Кіровоград : КНТУ, 2015. – С. 341–345.

68. Пушкар М.С. Теорія і практика формування облікової політики: монографія / М.С. Пушкар, М.Т. Щирба. – Тернопіль: Карт-бланш, 2012. – 260 с.

69. Руда І. О. Міжнародна практика складання та подання балансу/ І. О. Руда, Л. В. Мельянова // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. – 2013. – Вип.10(4). – С. 208-212.

70. Савичев П.И. Баланс промышленного предприятия и его анализ / П.И. Савичев. – М. : Финансы, 2012. – 128 с.

71. Селіверстова Л. С. Фінансовий аналіз : навчальний посібник /Л. С Селіверстова, О. В. Скрипник. – К. : Центр учбової літератури, 2015. – 274 с.

72. Скліярова І.С. Удосконалення методики складання фінансової звітності / І.С. Сулярова // Управління розвитком. – 2015. – №15(155). – С.83-85.

73. Смірнова О. М., Стадник М. В. Фінансова звітність : історичний аспект розвитку та сучасні орієнтири / О. М. Смірнова, М. В. Стадник // Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації :

Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 2. – Тернопіль : Крок, 2016. – С. 116-119.

74. Смоленюк П. Звітність підприємств як інформаційний продукт / П. Смоленюк // Бухгалтерський облік і аудит. – 2012. – № 10. – С. 35-39.

75. Сопко В.В. Бухгалтерський облік : навчальний посібник / В.В. Сопко. – К. : КНЕУ, 2010. – 448 с.

76. Сук Л.К., Сук П.Л. Організація бухгалтерського обліку: Підручник. – К.: Каравела, 2011. – 624 с.

77. Сусіденко В.Т. Інформаційні системи і технології в обліку: навчальний посібник. / В.Т. Сусіденко. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 224 с.

78. Тринька Л. Я. Економічний аналіз : навчально-методичний посібник /Л. Я. Тринька, О. В. Липчанська (Іванчук). – К.: Алерта, 2015. – 568 с.

79. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / Ю.М. Тютюнник. – Полтава: РВВ ПДАА, 2014. – 358 с.

80. Уолш Кяран. Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства / Кяран Уолш. – К. : Наукова думка, 2013. – 367 с.

81. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / за ред. Сокольська Р.Б., Зелікман В.Д., Акімова Т.В та ін. – Дніпро: НМетАУ, 2017. – 92 с.

82. Харламова О.В. Фінансова звітність за міжнародними стандартами: методологія формування та практика імплементації в Україні : монографія / О.В. Харламова. – Х.: Видавництво «Лідер», 2015. – 374 с.

83. Харченко О.С. Управління платоспроможністю в системі фінансової безпеки підприємств: дис. ... канд. екон. наук / О.С. Харченко; ПВНЗ «Європейський університет». – К., 2015. – 253 с.

84. Хендриксен Э.С. Теория бухгалтерського учета / Э.С. Хендриксен, В.М. Ван Бред . – М. : Финансы и статистика, 2010. – 576 с.

85. Хомин П.Я. Баланс – элемент методу бухгалтерського обліку чи форма звітності / П.Я. Хомин // Вісник ТДЕУ. – 2011. – №2. – С. 76-84.

86. Шигун М. М., Іваненко В. О. Види звітності підприємств : підходи до їх класифікації / М. М. Шигун, В. О. Іваненко. [Електронний ресурс]. – Режим

доступу : <http://eztuir.ztu.edu.ua/4584/1/432.pdf>.

87. Шеверя Я. В. Фінансова звітність у системі інформаційного забезпечення прийняття рішень: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09 / Я. В. Шеверя; Житомир, держ. технол. ун-т. – Житомир, 2012. – 21 с.

88. Шершун С. Фінансова звітність: надати всім та вчасно / С. Шершун // Все про бухгалтерський облік. – 02/02/2011. – № 11. – С. 17-20.

89. Хом'як Р.Л. Бухгалтерський облік в Україні: навчальний посібник / Р. Л. Хом'як, В. І. Лемішовський. – Львів: Інтелект – Захід, 2013. – 1224 с.

90. Черниш С. С. Економічний аналіз : навчальний посібник / С. С. Черниш. – К.: ЦУЛ, 2014. – 312 с.

91. Чижевська Л.В. Бухгалтерський баланс: проблеми теорії і практики: навчальний посібник / Л.В. Чижевська. – Житомир: ЖІТІ, 2011. – 408 с.

92. Чудовець В. Переваги застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні / В. Чудовець. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sophus.at.ua/publ/2016>.

93. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз : навчальний посібник / Ю.С. Цал-Цалко. – К. : ЦУЛ, 2012. – 360 с.

94. Шара Є. Ю. Фінансовий облік : навчальний посібник / Є. Ю. Шара, І. Є. Соколовська-Гонтаренко. – К. : Центр учбової літератури, 2016. – 336 с.

95. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку: підручник / В. Г. Швець. – К. : Знання, 2015. – 572 с.

96. Шигун М.М. Розвиток моделювання системи бухгалтерського обліку: теорія і методологія: монографія / М.М. Шигун. – Житомир: ЖДТУ, 2011. – 632 с.

97. Шквір В.Д. Інформаційні системи і технології в обліку та аудиті: підручник / В. Д. Шквір, А.Г. Загородній, О.С. Височан. – Львів. : Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 400 с.

98. Щирба М.Т. Стандартизація бухгалтерського обліку / М.Т. Щирба, Л.Я. Тринька // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – Київ : Київський університет, 2011. – № 53. – С. 40-44.

99. Яцко М.В. Дефініція “інтерес користувачів фінансової звітності” в

системі фінансово-інвестиційних відносин учасників ринку / М.В. Яцко // XIX Міжнародна науково-практична інтернет-конференція “Сучасний соціокультурний простір 2012”. [Електроний ресурс] – Режим доступу: <http://intkonf.org/yatsko-mv-definitiyainteres-koristuvachiv-finansovoyi-zvitnostiv-sistemi-finansovo-investitsiynih-vidnosinuchasnikiv-rinku/>.

100. Яцко М. В. Подання та оприлюднення фінансової звітності в системі забезпечення інтересів користувачів: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09 / М. В. Яцко; ДВНЗ "Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника". – Івано-Франківськ, 2015. – 22 с.

Студентка _____ Мартиненко М.В.

«20» листопада 2019 року